Nr 1.
Jan. [redacted] 1922.
Pris 75 öre.

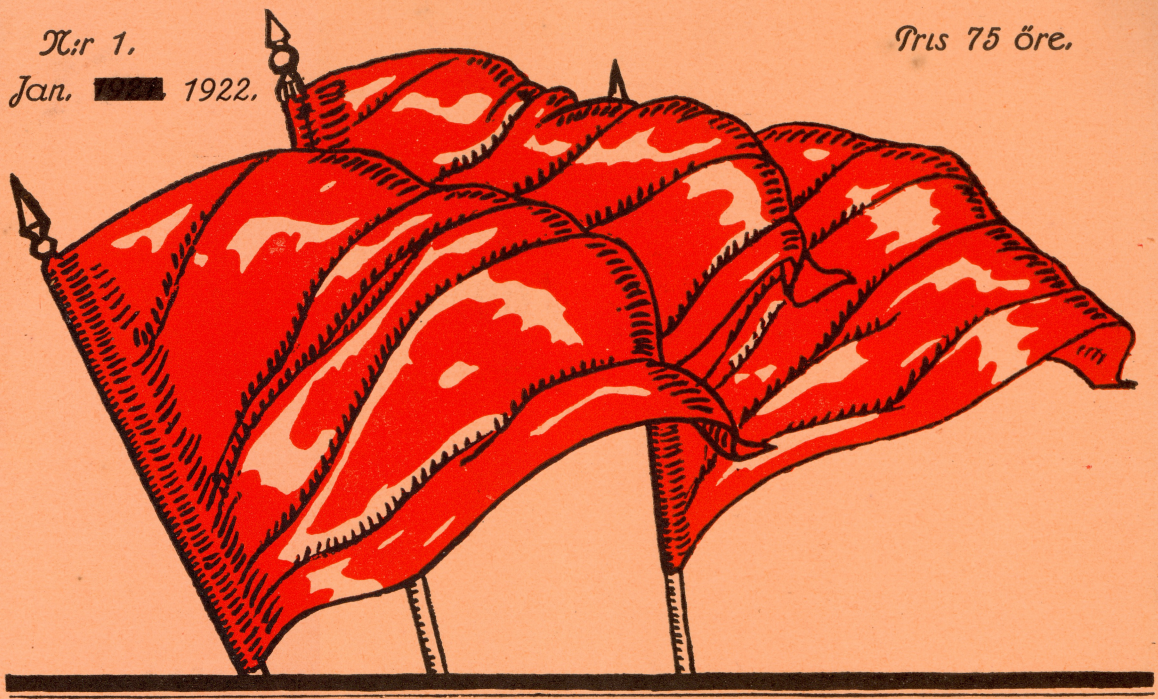

RÖDA FANOR

TIDSKRIFT FÖR DEN FRIA KOMMUNISMEN

INNEHÅLL:

Wilfred Wellock: *Den nya fredsrörelsen i England, framkallad av kriget.*

G. H:son Holmberg: *Är det en skam att vara eller kallas proletärdiktare?*

C. J. Björklund: *Några ord om Friedrich Nietzsche, kristendomens och pessimismens hatare, viljans, tapperhetens och övermänniskans förkunnare.*

Resolutioner.

Nathan: *Om Johan Tobias Sergel.*

Augustin Souchy: *Den anarkistiska rörelsen i Frankrike.*

En återblick på den ryska revolutionen oeh dess öden.

Utgiven av:
Sveriges Ungsocialistiska parti.
Redaktör: C. J. Björklund.

«Ned med vapnen», internationella antimilitaristiska föreningens i Holland organ.

Den nya fredsrörelsen i England, framkallad av kriget.

För Röda Fanor av Wilfred Wellock, London.

Den engelska fredsrörelsen har alltid omfattats med intresse. Och dess manifestation Internationella ickemer-krig-rörelsen — No More War International Movement — är enastående bland fredsorganisationer. I Europas flesta länder betecknar »pacifism» en tämligen vag form av antimilitarism; många pacifister äro kända som antimilitarister. Men i England är förhållandet omvänt, pacifister vilka äro alltigenom antimilitarister medan antimilitaristerna äro ljumma pacifister. Denna skillnad har, tror jag, ursprungligen uppstått därav att fredsrörelsen i England har varit inspirerad, om icke dominerad genom inflytandet av kväkarna. Och kväkarna, då de äro trogna sin historia och sin lära, äro motståndare till allt slags våld under alla förhållanden. Men man får icke tro att »pacifism'» i England är liktydigt med passivitet, ty, såsom sista sju årens historia visar, de engelska pacifisterna äro över allt lika kampdugliga som vilket annat lands fredsorganisation skulle kunna vara det. Men en enorm utveckling har egt rum i den engelska fredsrörelsen under de sista åren. Före kriget fanns i England jämte kväkarna (som är en liten men inflytelserik religiös organisation) en fredsförening sedan några tiotal år.

Denna förening har dock helt och hållet bestått av och understötts av kväkarna. Vidare uppstod sista åren vad som är känt som Nationella fredsrådet, vars mål är att organisera eller snarare att sammanföra till en

fastare association alla rörelser och organisationer i landet vilka äro intresserade av fred. Denna organisation var därjämte starkt påverkad av kväkarna. Men medlemsantalet i sin helhet i landets alla fredsorganisationer var före kriget mycket litet. Naturligtvis fanns den socialistiska rörelsen som måste betecknas som halv-pacifistisk. Men socialisterna hade icke såsom nu kommit till insikt om att krig var orätt. De ansågo helt enkelt att det var förnämligast till för kapitalistisk exploatering och något som sålunda inte kunde undgås. Ännu 1914 kan man knappt säga att tron på krigets ondviklighet var allmänt. Utan tvivel hade avskyn för krig och hoppet att det kunde utrotas från jorden slagit djupa rötter under det att tendensen att förhärliga kriget var starkt i avtagande. Det finns följaktligen en tilltagande stämning på religiöst håll för att bekämpa kriget. Allt fortfarande hade kyrkan långt ifrån akcepterat den kristna doktrinen icke-motstånd, dess opposition var snarare sentimental än intellektuell.

Det var under dessa omständigheter som det stora kriget kom.

Människorna grepos plötsligen; o. de flesta av dem, vilka voro fredssinnade, voro icke beredda på krisen och ur stånd att motstå krigsyran. Denna feber svepte genom landet o. smittade de mäktige icke mindre än de små. De vilka fortsatte att motstå dess makt voro i en så hopplös minoritet att de tvivlade huruvida det var de eller samhället som sådant som hade blivit förryckt. Emellertid satte kriget, som störtade över samhället likt en väldig lavin, folk och rörelser på ett prov som aldrig tillförne, bragte självintresset i kollision med läran och förorsakade ett outsägligt andligt skeppsbrott. Men om det förstörde vad som hittills byggts upp, tändes ock en ny tro, brinnande i tusendens hjärta, en tro som ännu alltjämt brinner.

Många kväkare och ledare av kyrkosamfund, vilka sedan länge predikat fred, övergåvo sina fäders tro och de läror de hade närt sedan år tillbaka och försvarade mer eller mindre öppet kriget och regeringen. Men många kristna och många socialister funno i kriget en uppfordran till deras tro och deras samvete och drevos till en självprövning med det resultat att tusenden vilka förr aldrig hade bekänt fredsläran nu gjorde det för första gången. Det hände sålunda att under de första dagarna av kriget en fredsrörelse grep omkring sig i England som omfattade alla slags människor, kväkare, kristna av olika sekter, agnostiker, ateister och socialister av alla färger. Det fanns tusenden av dem; och det märkliga faktum är att alla utom en knappt nämnvärd minoritet förblevo ståndaktiga i sin tro just genom kriget.

Helt få av dessa människor tillhörde de äldre fredsföreningarna, men hade förts tillsammans och organiserats genom tvänne rörelser, nämligen Sällskapet mot värvning och Sällskapet för försoning, gemenligen kända som resp N. C. F. (No-Conscription Fellowship) och F. O. R. (Fellowship of Reconciliation).

N. C. F., som bildades strax efter det kriget hade börjat, var bildat med speciellt syfte att bekämpa värvningen , ehuru vid denna tid värvning icke alls var någon fråga angående praktisk politik. Men händelserna rättfärdigade rörelsens grundande. I denna rörelse organiserades alla vilka voro motståndare till värvning på den grund att krig är en förbrytelse mot mänskligheten. Sålunda var N. C. F. något mer än en antivärvningsrörelse, den var väsentligen och fundamentalt en rörelse mot krig av moraliska skäl. Unga män och unga kvinnor av varje politiskt parti och varje religiös tro an-

slöto sig till rörelsen och stredo sida vid sida mot kriget och mot allt krig på alla sätt, offentligt och privat, uttryckande sitt beslut att icke delta i tagandet av andras liv under några omständigheter.

Sällskapet blev en kraftig rörelse i landet, långt mer stark än dess 10,000 medlemmar skulle kommit någon att tro. Även efter det den offentliga propagandan mot kriget hade blivit förbjuden, fortsatte N. C. F. sitt arbete, dess hemliga tryckpress opererade oavbrutet till krigets slut, regeringen var icke i stånd att upptäcka dess förehavanden. Sällskapets veckotidning The Tribunal hade en tid stor spridning.

F. O. R. var väsentligen en religiös rörelse, dess opposition mot krig var baserad på Kristi liv och lära. Dess förnämsta funktion var att föra samman till ömsesidig hjälp alla dessa ensamma varelser i de olika kyrkorna i landet vilka kände att de som kristna icke kunde gilla kriget. Dessa isolerades lidanden voro obeskrivliga, de flesta av dem behandlades som biltoge i deras eget land, som sociala vrak etc. För sådana var F. O. R. en verklig gudasändning. Men F. O. R. var till en viss grad en propagandaorganisation. Det utgav ett månadsblad New Sheet för dess medlemmar och alltså ett flygblad för publik spridning. Det anordnade offentliga möten i olika delar av landet. Både N. C. F och F. O. R. voro organiserade i lokala grupper, vilka höllo regelbundna möten, i vart fall tills nära på alla deras manliga medlemmar voro antingen inburade eller internerade

I dessa båda rörelser voro motståndare till krig, sedan kända som »samvetsömma motståndare» (Conscientious Objectors), organiserade. Dessa räknade omkring 10,000 män i värnpliktsåldern. Av denna siffra accepterade åtskilliga tusenden tjänst i Röda korset och annan icke direkt militär krigstjänst. Men den stora majoriteten av C. O. vägrade varje form av militärtjänst. Inemot 6,000 vägrade att efterfölja kallelsen att sluta sig till soldaterna och fördes från sina hem av polisen för att ställas inför rätten. Undantagslöst överlämnades de till militärmyndigheterna, vilka naturligtvis tvungo dem att lyda order. Den militära behandlingen av männen övergår all beskrivning. Ingen enda hade drömt att sådan behandling kunde ega rum i England. Men endast ett litet fåtal C. O:s gåvo efter för trycket av denna brutalitet. Nära 6,000 män vägrade att lyda militärmyndigheterna under hot och provokation av vad slag som hälst och dessa blevo följaktligen ställda för krigsrätt. En stor del av dem gick likväl efter en kort fängelsetid in på att utföra civilt arbete under regeringens kontroll. Men omkring 1,000 nekade att akceptera även detta villkor. Dessa ställdes för krigsrätt flera gånger och höllos i fängelse upp till två år. Denna grupp, som blev känd som »absolutister», hade icke frigivits från fängelset intill april 1919, dvs. 5 månader efter vapenstilleståndet.

Det måste dessutom framhållas att jämte de förutnämnda organisationerna ett stort antal av de mer entusiastiska medlemmarna i äldre fredsföreningarna ävensom i Internationella kvinnoligan för fred och frihet fortsatte en aktiv propaganda mot kriget från början till slut, många av dessa voro organiserade i Kvinnornas fredskors (Wormens' Peace Crusade).

Då kriget slutade, följde en tid av apati och leda, sådan som de flesta av oss aldrig förut bevittnat. En tid syntes det som om den första tanken hos envar var att glömma kriget. Det var tydligt att kriget hade demoraliserat nationen; och vad kriget hade framkallat fullständigade freden. Segern, som hade använts till att exploatera vårt folks självviska

passioner, bringade en fred som är ett veritabelt svärd, korrumperade folket, förkvävde alla dess finare impulser, ehuru det borde ha eggat dem. Detta är krigets tragiska arv, det tillstånd varunder vi länge komma att få lida. Varje händelse sedan vapenstilleståndet har tenderat till att nedtrycka folksjälen, att försvaga dess tro på mänsklig godhet, realiter på mänskligheten. Även många av dem vilka ha lidit mycket för rättvisans sak, ha blivit överrumplade genom sitt lidande och av publikens apati och likgiltighet eller känslolöshet. Ej häller synes något tecken på att detta tillstånd är snart övergående. I vart land som avgått med segern kan man observera det. I dag, efter ett krig för att få slut på krig, är det i England, **varest, sedan kriget, 345.847.363 pund** bortkastats på krig och krigsrustning, en gigantisk uppgift att väcka folket till bekämpande av den självförstörande militärpolitik som alla de kommersiella nationerna på samma sätt bedriva.

Man kan på samma gång sanningsenligt säga att den antimilitaristiska känslan är mycket stark i England. Människorna äro utledsna på det myckna talet om krig. Och ville regeringen tvinga på dem ett nytt krig, skulle hon finna sig ställd mot en oförsonlig opposition. Icke dess mindre gör den närvarande apatin framtida krig möjliga, ty det tillåtes att stappla upp krigsförråd och att fortsätta imperialistisk politik som är egnat att skapa fiendskap och diverse antagonism över hela världen. Allt som allt blir frukten av denna politik allt större och allt förfärligare krig, så framt icke motståndet mot krig organiseras under form av en kraftig antimilitaristisk rörelse, vars mål är fullständig avväpning och en ny social och internationell politik.

Det är deras synpunkt som ha grundat »Internationella icke-mer-krig-rörelsen». N. M. W. I. M. (No More War International Movement), som i viss mening är byggd på grundvalen av den avsomnade N. C. F., är en kamporganisation som tränger ner till krigets rötter. Den medger ingen kompromiss. Den söker att förena alla dem, för vilka det står klart att så långt som det kommer an på dem inga krig mer skola finnas. Varje medlem av rörelsen har undertecknat en försäkran att aldrig mer ta del i krig av något slag. Men detta är icke allt. Rörelsen förpliktar detta, emedan kapitalismen är icke enda orsaken till krig, det är en orsak som icke kan undgås och detta så länge som kommersiell och industriell verksamhet är grundad på principen lystnad, jalusi, fiendskap och allmän krigsvilja

Sålunda har till det första utkastet till en försäkran, som lyder som följer:

> »Övertygad att allt krig är orätt och att nationernas beväpning vare sig till sjöss, lands eller i luften är förräderi mot människosläktets andliga enhet och intelligens, förklarar jag det vara mitt beslut att aldrig delta i krig, anfalls- eller försvars-, internationellt eller civilt krig, vare sig genom att bära vapen, tillverka eller handtera ammunition, frivilligt underskriva krigslån eller utföra arbete i avsikt att befria andra från krigstjänst»

tillagts ett tillägg, tydligt angivande denna synpunkt, nämligen:

> »Vidare förklarar jag mitt beslut vara att befrita mig om undanrödjandet av alla orsaker till krig och att arbeta för åstadkommande av en ny social ordning, baserad på kooperation för allmänt väl».

Rörelsen är alldeles ny men redan ha många hundra undertecknat försäkran. Litteratur sprides i mängd och möten anordnas i varje del av landet. I samband med en

god press har nyss ett sekretariat beslutats. Genom dessa och andra medel är det att hoppas att rätt snart få rörelsen till ett kraftigt och effektivt instrument för fullständig avväpning och till förgörandet av övertron på kriget.

Slutligen är Icke-mer-krig-rörelsen väsentligen internationell, varför vi kalla den N. M. W. I. M. Den är definitivt förbunden med »Paco», den internationella absolutistiska fredsorganisationen, vars huvudkvarter är Bilthoven, Holland. Men dessutom står den i intim beröring med Amerikas, Europas och Österns fredsrörelser, däri inbegripet i synnerhet Antimilitaristiska byrån, Holland.

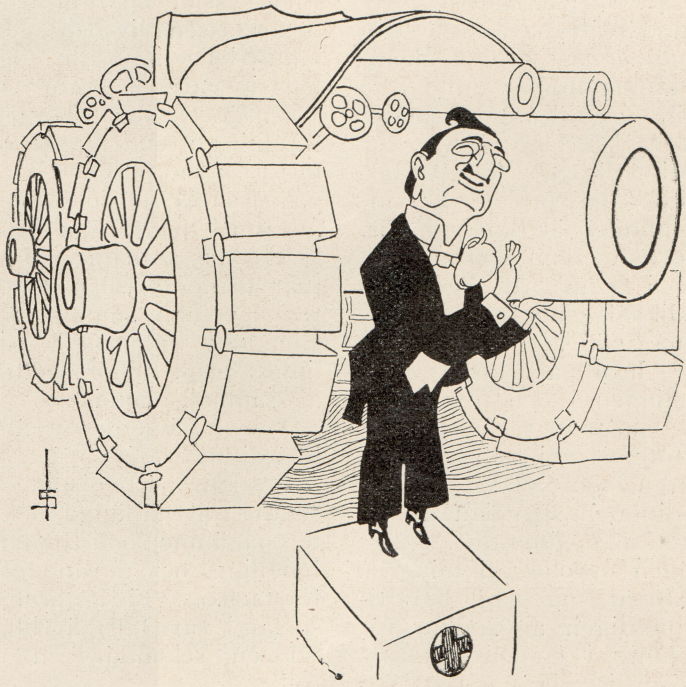

Sven Hedin, Krigstrumpetare.

Är det en skam att vara eller kallas proletärdiktare?

Av G. Hyson Holmberg.

***

En trio för inbördes beundran har häftigt upprörts av förre docenten i litteraturhistoria Rikard Steffens förmätenhet att inrangera den som en ny kategori av skönandar i Sverges så kallade sköna litteratur, nämligen som proletärdiktare. Steffen har emellertid icke skrivit någon litteraturhistoria, där ifrågavarande trio placerats, utan endast utgivit en antalogi och sammanfört nämnda trio och några till, sex till antalet, under nämnda rubrik.

Man kan visserligen tycka att Steffens definition på proletärdiktningens representanter är skäligen lös, då han betecknar dem som »ehuru ej proletärer i detta ords egentliga bemärkelse likväl gått fram ur arbetarklasserna, själva kortare ellen längre tider levat arbetarnas liv». Men benämningen i och för sig är tvivelsutan på sin plats såsom uttryck för en ny företeelse i den svenska skönlitteraturen, som av förunderlig gammal traditionell slentrian ensam eger rätt att kallas litteratur.

Benämningen proletärdiktning o. proletärdiktare är som sagt berättigad och synnerligen användbar för en ny avdelning i en blivande ny svensk litteraturhistoria, när sista decenniets litteraturföreteelser skola bli klassificerade och katalogiserade.

Liksom man sammanfört grupper av skönlitterära författare såsom fosforister, göter, neutrer o. s. v. för att därmed beteckna deras samhörighet i fråga om val av ämnen, tendens och övrig själslig frändskap sinsemellan, sak samma om de bilda skola eller betraktas blott som exponenter för en viss given tidsriktning, skapad av »tidsandan» eller av de förhållanden varunder de levat och o. tagit intryck, så kan naturligtvis med samma fog sådana författare vilka skildra arbetarklassens öden och liv grupperas under en och samma skylt.

Proletärdiktare bör den författare benämnas som skönlitterärt skildrar eller sysslar med proletär-, dvs. arbetarklassens liv och egenheter i den industriella miljö vari den lever och har sin varelse. Ämnet i och för sig bör således vara den egentliga bestämningsgrunden, när de litteraturhistoriska avsnitten eller tidsriktningarna skola rubriceras men icke författaren i hans egenskap av medlem av ett klassamhälle, om han härstammar från det eller det samhällslagret, om han sålunda fötts proletär eller levat en proletärs liv, eller han tillhör resp. tillhört andra kategorier av samhällsmänniskor.

Men när det gäller en proletärdiktare i ordets bästa mening, kan härkomsten spela en väsentlig roll vid läggandet av synpunkter på ämnet och ämnets själva behandling och levandegörande, dvs. förståelse. Författarens härkomst spelar i vart fall härvidlag dock alltid en sekundär, en underordnad roll.

Proletärsången har, skrev jag 1912 i socialdemokratiska arbetarpartiets månadsskrift Tiden, till anda och mål gemensamt med den äldre politiska visan att vara angrepp på abnorma samhällsförhållanden, såväl politiska som sociala, att egga till kamp mot förtryck och orättvisor samt att kasta löjets sken över vad som är bakvänt och barockt. Den politiska visan var »jakobinsk», dvs. det värsta man kunde säga och med ungefär samma klang som »socialist».

Den politiska visan sysslade till huvudsaklig del med kung, stat och byråkrati, under det att proletärsången företrädesvis besjunger armodet, nöden, den sociala orättfärdigheten.*) Vad som gäller proletärsången egen även sin tillämpning på prosadikten, romanen.

En skald som med förkärlek egnar hemmet sin lyra kan väl med största fog kallas hemmets diktare, en författare som i prosadiktens form företrädesvis skildrar samma miljö hem-livets skildrare. På indelningsgrunder finns det f. ö. ingen brist. Ger skalden eller romanförfattaren bilder ur proletär-, dvs. arbetarklassens livsmiljö, så är det väl ingen skam att bli karaktäriserad som proletärdiktare. Men trion för inbördes beundran vi i början talade om är högst uppbragt över att ha blivit kallad och utgiven för proletärdiktare. Och vi erkänna strax att Steffen begått en oförlåtlig faute att ge den denna hederstitel blott på grund av att de fötts proletärer eller levat en tid proletärens hårda och försakande liv. De tre skönandarna äro nämligen inga skildrare av proletärklassens liv och öden, ehuru de härstamma från proletärklassenns fattigaste lager. Det behövs, vad det tycks, större intelligens (som icke utesluter begåvningen) och viljestarkare natur än dessa f. d. proletärsöner (en av dem visserligen ur köpmansklass men som levat proletärliv) hittills visat sig prestera.

Ivan Oljelund gjorde första utfallet mot Steffen genom en vidlyftig och rätt så svamlig protest mot att betitlas proletärdiktare i Soc.-Dem. för den 29 okt. förra året. Så följde Harry Blomberg och så R. Jändel, trion för inbördes beundran.

Då tidningens redaktion med anledning av Oljelunds protest inbjöd andra att göra sina inlägg, så följde sådana från G. Hedenvind-Eriksson o. Martin Koch, även av Steffen inrangerade bland proletärdiktarna men vilka icke skämmas såsom den inbördes beundrande trion för titeln, varför de ej häller protestera däremot varken med hänsyn till härkomst eller ämne av val. Under diskussionens gång gjorde även yrkeskritikern hr Hedén ett inpass, icke vidare kvickt, ehuru det tydligen var så menat och även så uppfattats av F. D. P:s skämtredaktör Bes., som tyckte att Hedén daskade på Oljelund och Blomberg ganska försvarligt. Annars agerar Hedén skolmagister av en dess bättre utdöende kategori.

En s å d a n diskussion om proletärdiktning som Soc.Dem. så beredvilligt öppnade sina spalter för skulle väl knappast kunnat ega rum i något annat land än Sverge, där människorna bedömas mest efter yttre åthävor. Om Hedenvind-Eriksson kan benämnas proletärdiktare i den mening ordet bör tas kan ifrågasättas; han tycks mig snarare vara en sagoförtäljare av säreget fornnordiskt kynne. Men Koch är det både genom sitt ämnesval och genom behandlingen av sina ämnen. De ha båda två emellertid själva ingenting emot att bli så nämnda. Men annat är det med den merberörda trion, som värjer sig förnärmad och gestikulerande med händerna för varje misstanke att titelsjuka och sårad personlig fåfänga varit orsaken till dess

*) Den politiska visan var 1700-talets franska upprorssång, omsatt i svensk jord. Dåtidens politiska visa härstammar utan undantag från vitterhetsidkande ämbets- och tjänstemän, skolmän i och ur tjänst, av vilka flera voro tidningsutgivare och tidningsmän, f. d. militärer o. s. v. En av de mest guterade upprorssångerna, samlade under den gemensamma titeln Poésie Révolutionaire, här i Sverge var den bekanta sången Ça ira! ça ira! (Det går nog!) De mot Gustav III sammansvurna hade infört denna aria från Frankrike, där den hade utgjort signalen till tronens fall och den man i Sverge ville skulle vara signalen till Gustav III:s död, som Ridderstad uttrycker sig.

protester, ehuru det icke har lyckats den. Och det finna vi även så naturligt för dess härkomsts skull. Den kan icke förstå sitt eget djups drivfjäder som den naturligen måste vara omedveten om. Dess protest är en protest mot proletärdiktningens »överklassvänner», av vilka den anser sig icke ha blivit honett (»rättvist») behandlad på grund av dess härkomst.

Varför skulle icke Zola, Jack London och Upton Sinclair kunna benämnas och inrangeras bland proletärförfattarna i sina val av ämnen, om man icke är en bildningsfilister utan bedömer saken fullt objektivt. Och varför skulle icke Meunier, som skapat ett helt galleri av arbetartyper, tagna på kornet, kunna kallas arbetarklassens skulptör. Tänk, »att aldrig ha utsikt att bli bedömda som diktare utan alltjämt blott som proletärdiktare», dessa Oljelunds ord vittna mer än allt annat om hur sårat, kränkt, förolämpat proletärbarnet känner sig och vilka piskrapp hans författareåfänga fått motta. Barskast utfar Blomberg mot beskyllningen att framställas som proletärdiktare. O, blygsel, vilken skam! tycks han tro. Titeln proletärdiktare är »fullständigt meningslös», lyder hans diktamen.

Vi ha haft till läggning och anlag en verklig proletärskald i den dubbla egenskapen av hans härkomst och hans ämnesval men som tyvärr gått helt och hållet förlorad för Sverges arbetarrörelse och även dess litteratur. Hans namn var Leon Larsson. En skald, som säger sin uppgift vara och även mäktar ge själsgripande uttryck för denna sin kallelse:

Min sång är ingen sång om den,
som tåligt lider.
Och ingen glädjesång och ingen älskogslåt;
Nej, den förkunnar blott om storm
och hårda tider,
Om kamp på ödslig hed, om död på
blodig stråt.
Min sång skall tona vilt kring gatorna och torgen.
Så vilt som stormens tjut och åskans
tunga dån.
Den är en sång om kval, om smärtorna och sorgen.
Ett hämdens skri, den är av nödens
svulna son;

han är den borna skalden. Att Steffen icke »upptäck» honom, får man väl tillskriva hans bristande bekantskap med arbetarvärlden, såväl som hans till synes något akademiskt nedärvda småborgerliga uppfattning av sin litteraturhistoriska mission.

Oljelund, Blomberg och Jändel kunna utan förlust och saknad strykas ut ur den värld de hade bort tillhöra men icke haft kraft och vilja att stanna hos för att därigenom fylla en uppgift i livet utan i stället gått upp i ett löjeväckande självförhärligande. Men när litteraturen och arbetarrörelsen förlorade Leon Larsson, har i synnerhet arbetarrörelsen gjort en verklig och oersättlig förlust.

Hade vi kunnat nå litteraturdocenterna, skulle vi ha ställt en uppmaning direkt till dem att skyndsammast lägga upp en avdelning för avfällingslitteratur i Sverges, av dem bearbetade vittra historia, en till synes alldeles ny och synnerligen modern gren av Sverges sköna litteratur. Vårt utkast här må få gälla som underlag till en nästa artikel om den avfällings- eller renegatlitteratur som så nära berör den miljö, varest Röda Fanor har sin huvudsakliga läsekrets.

Några ord om Friedrich Nietzsche, kristendomens och pessimismens hatare, viljans, tapperhetens och övermänniskans förkunnare.

Av C. J. Björklund.

***

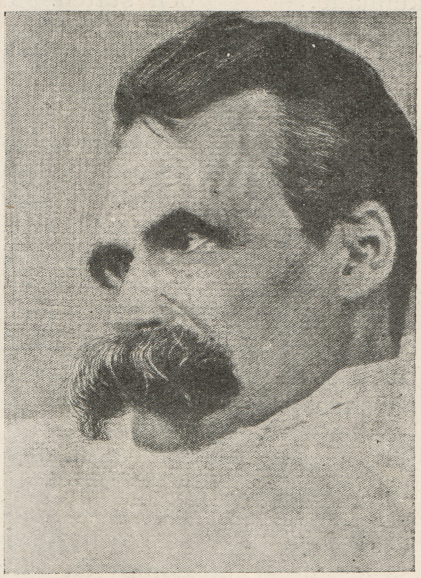

FRIEDRICH NITZSCHE.

Nietzsches syster, som vårdade brodern under de sista 11 årens sjukdom, intill hans död den 25 augusti år 1900, var en mycket reaktionär dam. Hon har skrivit hans biografi. Det är mänskligt att hon sökt göra broderns filosofi till ett verktyg för reaktionen. En annan sak är om detta kommer att lyckas. Under kriget kunde man emellertid konstatera, att den tyska kejserliga imperialismen sökte stöd och kraft hos Nietzsche för att rättfärdiga krigets fruktansvärda råhet och vansinne.

I ett kapitel om krig och krigsfolk har Nietzsche uppmanat sina bröder i kriget att vara sådana, vilkas öga ständigt söker efter en fiende — efter d e r a s fiende. Det goda kriget är det, som helgar varje sak.

Kriget och modet hava uträttat större ting än kärleken till nästan. kade, eder råder jag icke till arbete, perhet har hittills räddat de förolyckade, der råder jag icke till arbete, utan till kamp. Eder råder jag icke till fred utan till seger. Edert arbete vare kamp; eder fred seger.

Prisandet av kriget, modet, tapperheten är en konsekvens av Nietzsches syn på livet. Nietzsche, den store ateisten, förkunnar en heorisk livsföring. Med all sin kraft bekämpar han livsförnekandet, pessimismen,

kristendomen, buddhaismen. Det är icke krig i form av statligt massmord, dirigerat såsom i Tyskland av en halvfnoskig och storhetsgalen kejsare och i Ryssland av en vidskeplig och allsmäktig kejsare, som Nietzsche proklamerar. Nej, det är ett andens och viljans krig med mål att skapa en ny adel, det vill säga en heroisk människoklass, som Nietzsche eftersträvade och förkunnade.

Denna heroiska människoklass, skall utveckla den högsta intensitet ifråga om andligt liv och vara hela mänskligheten fostrarinna och välgörarinna; den skall förhindra att mänskligheten omkommer i tam- o. lamhet, dyrkan av komfort och känslo- och viljelivets bortdöende.

För den praktiske materialisten är en säng och ett smörgåsbord idealet. Den kristne, som tror på en himmel, är även materialist, om icke till sin filosofi så till sin praktik. Skillnaden mellan dessa två typer är endast den, att den kristne materialisten förlägg sitt ideal hinsidan livet. Våra förfäder voro även de, praktiska materialister. De drömde om att efter döden få vara med vid det stora gästabudet i Valhalla. Jordelivet är för den kristne av mindre betydelse. Själva essensen av det hela är efter-detta livet. Lidande och oförmåga skapade — de skapade alla »efterdettavärldar»; de och detta lyckans korta vansinne, som blott den mest lidande erfar. Trötthet, som med ett språng vill nå slutet, med ett dödssprång, en fattig, okunnig trötthet, som icke ens vill vilja mer: den skapade alla gudar och efterdettavärldar.

Den kristna kyrkan har ödelagt människorna. Nietzsche ser en förfärlig syn. Halva mänskligheten vorden ljum, »vederhäftig», lidande. Högsta dygd är att förneka sig själv. Att lida med andra och jämra med andra. Den andra halvan av mänskligheten smittas av medlidande Genom kristendomens förfromning, som numera är liktydig med moral, har mänskligheten blivit fulare. Lidandet har genom medlidandet ökats. De som äro saliga i sitt medlidande — lida brist på skam, säger Nietzsche. Sannerligen, de behaga mig icke, de barmhärtiga, som äro saliga i sitt medlidande: för mycket lida de brist på skam.

Nietzsche hatar den kristna kyrkan och staten. Han anklagar kyrkan. Jag riktar mot den kristna kyrkan den fruktansvärdaste av alla anklagelser en anklagare gjort. Den är för mig det tänkbarast största fördärv. Intet har den lämnat orört från sin uselhet: varje värde har den ödelagt, var sanning har den gjort till lögn, var rättskaffenhet till en själslåghet. Jag stämplar kristendomen som den stora förbannelsen, det stora fördärvet, den stora hämdinstinkten, för vilket intet medel är giftigt, lågt, smått nog. — Jag stämplar den som mänsklighetens stora odödliga skamfläck.

I samtalet med eldhunden besvarar han frågan vad kyrkan är, med följande ord: »Kyrka, det är ett slags stat och förvisso den mest lögngenompyrda Men var tyst, du hycklarhund! Liksom du själv är staten en hycklarhund!»

Nietzsche, som i sin ungdom kände sig dragen till pessimismen och Schopenhauer, revolterade sedan våldsamt mot kristendomens pessimism, läran om Nirvana, Jerusalem, himlen. Det eviga ligger i det närvarande. Dödspredikanter och dödsläror och nejsägare bekämpar han. Nietzsche säger ja till livet. Icke ens en lidande har rätt till pessimism. Läs Dansvisan. Trots smärtan skall livet lovsjungas.

Livet skall levas tappert, hjältemodigt. Viljan till livet skall icke dödas. Tvärtom, livet skall levas intensivt, fullt och helt. Om man följer stoikernas lära blir lusten liten, smärtan liten, livet litet. Men hur skall livet kunna

levas fullt, helt och intensivt, om hunger, ja svält, sjukdom och arbetslöshet pressar individen till marken? Svaret kan ej bli annat än att detta är omöjligt. Det är tydligt att Nietzsche spelar över saken på högsta andliga område. Och en förutsättning för andligt liv är utan tvivel att brödbekymret icke får vara alltför hårt pressande.

Men livet, således även det materiella, skapas av människoanden. Och för människoanden ställer Nietzsche upp de högsta ideal. Uppåt går färden. Icke nedåt, till apa, fisk och mask. Utan uppåt, förbi människan, till övermänniskan, i vilken alla kan ha del. Bort från trötthetens, lögnen, hyckleriet! Kämpa! Stick icke huvudet i de himmelska tingens sand. En ny stolthet lärde jag mitt jag, den lär jag människorna: icke mer sticka huvudet i de himmelska tingens sand, utan bära det fritt, ett jordiskt huvud, som skapar jordens mening! En ny vilja lär jag människorna: att vilja denna väg som människan i blindo gått, och kalla honom god och icke mer smyga avsides från honom som de sjuka och döende. Sjuka och döende var det, som föraktade kropp och jord och uppfunno det himmelska och de återlösande bloddroppparna: men även dessa söta och dystra gifter togo de från kropp och jord.

Vår arvsynd är att människan, sedan människorna kommit till, glatt sig allt för litet. Om vi lärde bättre glädja oss, så vänjde vi oss bäst av med att göra andra ont och upptänka ont.

Nietzsche ställer oerhörda krav på individen. Själv levde han i sträng lydnad mot sig själv, självdisciplin. Individen är icke bestämd av tidsandan, vars barn han är, vars tankar han omedvetet sammanfattar och medvetet ger uttryck. Nej, »tidsandan» uppstår i några fås hjärnor. Filosofin skall icke endast vara åskådare. Den skall gripa in och leda. De högsta människorna, som symboliskt talat övervunnit människan i sig, skola se sin uppgift i att lyfta, sporra och entusiasmera sina medmänniskor. Det finns en jordisk o. en himmelsk förnämhet, lärde Konfucius. Rättskaffenhet, sanningskärlek, kännandet och eftersträvandet av det stora och heliga, samt den outtröttliga glädjen över dessa dygder — detta är himmelsk förnämhet. Och Nietzsche, som *levde* i den himmelska förnämheten, ville stortyskarna, för att komma tillbaka till utgångspunkten, göra till en vanlig krigshetsare. Nietzsche var en *kulturens*, icke krigskulturens eller reklamkulturens, krigsman. Efter Tysklands seger 1871 vågade Nietzsche skriva följande:

»Tyskarnes seger möjliggjordes genom krigstukt, uthållighet, förarnas överlägsenhet, *de fördas lydnad*, vilket ingenting har att göra med verklig kultur».

Nietzsches ideal, som han symboliskt kallar övermänniskan, var så högt, att han måste störta gudarna. Om det gåvos gudar — huru skulle jag uthärda att icke vara en gud!... Alltså gives det inga gudar! Väl drog jag slutsatsen, men nu drar han mig. Skapa — det är den stora förlossningen från lidandet, skapa gör livet lätt. Men vad finnes att skapa, om — gudar funnes.

Människan har gjort resan från mask till människa. Men människan skall övervinnas. Vad är apan för människan? Ett åtlöje eller en bitter blygd. Och just det skall människan vara för övermänniskan: ett åtlöje eller en bitter blygsel Nietzsche besvär sina bröder att förbliva jorden trogna och icke tro dem som tala om överjordiska förhoppningar. Giftblandare äro de, antingen de veta det eller ej.

Nietzsche har anklagats för mycket — isynnerhet från religiöst håll. Till och med hans sjukdom har an-

vänts i kampen mot honom. Men — föder icke den sjuka musslan pärlan? Jag ber att ingen generaliserar detta exempel! Stark, stor, modig, hänsynslös sanningssägare, ateist med moral, var Nietzsche. Man tjusas, retas och uppröres över hans förkunnelse.

— — —

Jag vet intet annat sätt, just nu, att avsluta detta lilla försök att med några ord belysa Nietzsche, än att berätta om en vandring i tyrolerbergen. I dagar hade jag vandrat i bergen i Tyrol och druckit alpernas klara luft och heta sol. Den sista vackra dagen var en söndag. Jag stod på en bergspets och såg solens sista strålar spela på gletschernas is och snö.

På de högsta klippspetsarna stödde sig några gråvita moln. Regn och oväderstecken. De hopade sig allt mer och mer, växte och höljde slutligen de höga bergen i oigenomtränglig dimma. Liksom fartyg i höstlig dimma måste nu bergvandraren röra sig framåt med största försiktighet. En middag började ovädret med ett stilla, högtidligt regn. Sent en natt spelade det en brådskande slutmarsch. På tredje dagens morgon, då vandraren trädde ut ur sin herdehydda, mötte honom en väldig gråvit molnvägg, lägrad utefter hela bergskedjans fot. Ovan denna molnvägg, i de kallaste och strängaste regionerna, där regn är isnålar, glänste snövita bergstoppar, som med sina djärva linjer tycktes dubbelt skönare i höstsolens gyllene klara sken.

Dimman slets sönder, skingrades, förtärdes av vind och sol, och några timmar senare badade hela landskapet i ljus och luft. Då snörde jag åter min rensel, började på nytt min mödosamma vandring för att nå de högsta, glimmande bergspetsarna, där härliga blommor växa. Endast däruppe på alptopparna, i den bistra och rena luften och karga jordmånen, växa de sällsyntaste blomster: edelvit, bruneller, annikor.

— — —

Men livets flod rinner fram i dalarna. Vi böra dock stanna och vara tacksamma mot mänsklighetens djärva stigmän och plogförare. Nietzsche var en av dem. Han öppnade de solljusaste perspektiv för den mänskliga anden.

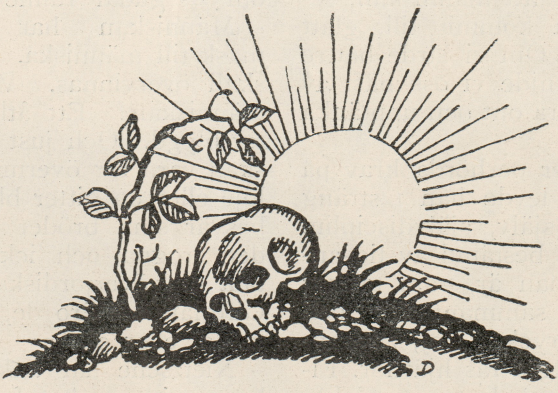

RESOLUTIONER.

Under denna rubrik kommer Röda Fanor att publicera resolutioner från de viktigaste kongresser. Varje läsare, som är klok nog att spara numren och binda in dem, har således vid årets slut en ytterst värdefull bok på nära 400 sidor, där han vid behov lätt kan finna besluten på olika betydelsefulla kongresser.

Å de franska anarkisternas kongress i Lyon den 26—27 november förra året antogs resolutioner rörande deras ställning till de politiska partierna, till diktaturen, till världsspråket, till syndikalismen m. fl., var och en så lydande:

STÄLLNING TILL DE POLITISKA PARTIERNA.

Mot kriget och för Sacco-Vanzettiaffären har Anarkistiska unionen bildat tillsammans med de så benämnda förtrupperna inom organisationerna aktionskommittéer. Inom dessa kommittéer ha anarkisterna konstaterat den dåliga vilja, som de politiska partierna och deras delegerade ådagalägga vid antagandet av praktiska, realiserbara och revolutionära åtgärder.

Påvärkade av detta förhållande och efter dessa försök till allians, strängt tillfälliga, med de politiska partierna under revolutionens åberopande, förklara anarkisterna sig dock tillbakavisa all tanke på samvärkan med politiska organisationer, vilka de än må vara.

De besluta att för framtiden endast räkna med sina egna krafter när de finna det nyttigt att sätta igång och fullfölja en aktion vilken som hälst.

De hysa icke desto mindre den säkra förhoppningen att de värkliga revolutionärerna, tillfälligt missledda av de politiska partierna, icke skola tveka, ledarnas fientlighet eller opposition till trots, att ge dem allt sitt stöd i deras framtida aktioner.

För övrigt skola anarkisterna göra allt vad på demankommer till befrämjandet av folkets frigörelse, vilka befrämjarna däravav än må vara.

Under alla omständigheter lägga anarkisterna sig vinning om att upplysa och hänföra de obeslutsamma, de samvetsömma, de vilsekomna genom argumenten i deras lära och övertygelse, men de bekämpa med energi ledare, smickrare, snöpare och sabotörer av all revolutionär rörelse och all värklig frigörelse. I denna fråga är deras lösen: "alltid med folket, alltid mot ledarna".

STÄLLNING TILL PROLETARIATETS DIKTATUR.

Anarkisterna erinra om att de redan förlidet år ha gjort ett tydligt uttalande mot all diktatur. Händelserna i Ryssland ha givit bekräftelse på deras idéers riktighet beträffande denna fråga om diktaturen. Stödjande sig på denna klart bevisade erfarenhet förklara anarkisterna sig mer än någonsin som fiender till all diktur, vilken den än må vara: högerns eller vänsterns, bourgeoisins eller proletariatets. Kongressen är lycklig att kunna konstatera att i denna fråga, genom händelserna ställd främst bland de fördomar som göra intryck på den revolutionära världen, anarkisterna äro alla absolut eniga.

STÄLLNING TILL VÄRLDSSPRÅKET.

Anarkisterna erkänna nyttan av ett internationellt språk. (Fördelarna behöva icke här nämnas). Varande icke kapabla att med sakkännedom bedöma värdet av esperanto eller ido, avhålla de sig från ett uttalande för antagande av det ena eller det andra. De överlåta till nästa internationella anarkistkongress åliggandet att diskutera och fatta beslut i denna fråga.

STÄLLNING TILL SYNDIKALISMEN.

Kongressen anser å ena sidan att syndikatet, betraktat som arbetarnas naturliga gruppering, är icke endast en organism för den dagliga kampen mot arbetsgivardömet och kapitalismen utan även och isynnerhet som den väsentliga grundvalen för allt ekonomiskt liv.

A andra sidan att i ekonomiska ting anarkismen vilar på följande principer:

"Alla produktionsmedel och produktionens organisation böra tillhöra producenterna";

"Arbetarna äro enligt sin bestämmelse de ensamma egarna";

„All social organisation bör utgå från celluler: individen, producenten, grupperande sig fritt och alltid förblivande autonoma i de successiva och koordinerade organismer som karaktärisera och konstituera federalismen".

"En sådan social organisation bör ega i syndikalismen sitt ekonomiska uttryck".

På dess villkor uppmanar kongressen enträget anarkisterna att ingå i och stanna kvar i de syndikala organisationerna för att där föra kampen:

1:o Mot de "majoritärer" vilka äro återförenade med de konservativa sociala krafterna och vilka förklara den skamliga syndikalismen krig, d. v. s. reformismen, samarbetet med arbetsgivarna och den borgerliga regeringen i bestämt syfte att vidmakthålla proletariatets träldomstillstånd under kapitalismen,

2:o Mot de bland "minoritärerna" vilka söka att som vasall överlåta syndikalismen åt politiska partier och under sken av frivillighet tvetydigt ooh dimmigt söka att göra arbetarna icke till herrar över deras egen bestämmelse och till fria skapare av deras egen lycka men till slavar av en stat, benämnd proletarisk,

3:o Mot funktionarismen, som har till ödesdiger konsekvens enl. Fredrik Engels ord att "göra samhällets funktionärer, organer och tjänare till samhällets herrar".

På frågan, sålunda ställd: Amsterdam eller Moskva? förklarar kongressen att syndikaten ha ingenting att vänta av och ännu mindre att akceptera lösen: varken Amsterdam eller Moskva.

Autonoma och suveräna ha de att fullt oberoende uttala önskningarna, behoven och kraven hos arbetarklassen, för vilken syndikaten, det tål att upprepas, äro den naturliga grupperingen.

Det oaktat, då frågan är så ställd: Amsterdam eller Moskva? anser emellertid kongressen att syndikaten böra varken stanna i Amsterdam eller gå till Moskva, utan är det nödvändigt att de förena sig oberoende av dem och uppmanas anarkisterna, grupperade i syndikat, att stöda projekt som ha till syfte grundandet av en revolutionär syndikal International.

Kongressen uttalar den meningen att den syndikala funktionarismen är ett ont, då den gör det möjligt att till ett minimum reducera de fruktansvärda konsekvenserna: (a) funktionarismen lägger arbetarrörelsen i händerna på permanenta löntagare; (b) dessa, vilka icke mer ha samma intresse för massorna som de leda, äro i längden benägna att försoffas i utövandet av sina lugna funktioner.

Det är fördenskull som kongressen uppmanar anarkisterna att gardera sig mot frestelsen att akceptera lönande poster och fordra av dem att vara resoluta anhängare av kortvariga mandat.

Kongressen betvivlar icke att kamraterna skola stanna i syndikaten, representerande där den vackra filosofi och revolutionära aktion, vilkas adepter de äro; proletariatets eldiga och oegennyttiga tjänare gentemot husbönder, profitörer och parasiter, vilka de än må vara.

Följaktligen böra anarkisterna undvika de lönade funktionerna, löntagarnas poster, med ett ord allt som kan ge anledning till tvetydighet och försvaga styrkan och värman i deras propaganda.

Här som annorstädes ägna anarkisterna sig åt att upplysa och leda människorna; de försmå belöningar och förakta hedersbetygelser.

*

AMERIKA.

I Amerika, Filadelfia, Pennsylv anien avhöllo de amerikanska kommunistiska

anarkisterna en kongress den 1—4 oktober år 1921. Kongressen antog ett längre manifest, varur vi återgiva det viktigaste.

Vår uppgift under en revolutionär period är att av alla krafter arbeta på att revolutionen tilltager i djup och bredd, söka få så många som möjligt att deltaga i rörelsen samt klargöra revolutionens strävanden och mål.

Det sanna målet för den sociala revolutionen är avskaffandet av människornas herravälde över människorna och monopolegendomen. Med alla grupper som sträva efter samma mål böra vi samarbeta. *Vi få emellertid icke tillåta att ett politiskt parti bygger upp en ny stat.* Vi få icke tillåta att någon grupp av människor åter inför privatkapitalismen med utsugning och förtryck.

Endast genom att använda frihetliga medel före och under revolutionen, genom att bygga på människornas samhälliga instinkt, kunna vi hoppas på framgång i att bringa människorna närmare det fria samhället. Andra medel föra icke till målet, ty genom diktatur uppfostrar man inga fria människor och genom våld framskapar man inga nya livsmedel.

Vårt mål och våra medel äro:

1) Som anarkister betrakta vi staten och dess metoder, tvång och förtryck, såsom en antisocial institution. Vi förplikta oss till att försvaga statens inflytande, vi agitera för att statens verksamhet skall inskränkas, för att vid ett gynnsamt tillfälle fullständigt upphäva staten.

2) Som kommunister betrakta vi privategendomen med sina utsugningsmetoder som en skadlig antisocial inrättning. Vi arbeta för undanröjandet av monopolegendomen och för upprättandet av den frihetliga kommunismen, där varje människa skall arbeta efter sin förmåga och njuta efter sina behov.

3) Vårt ideal är alltså en fri samhällig ordning utan våld och utan utsugning.

Våra medel äro:

a) Upplysning genom ord och skrift;

b) Väckandet av tilltron till egna krafter hos massan;

c) Uppbyggandet av nya frihetliga inrättningar för att kunna förse människorna med vad de behöva;

d) Bekämpandet av centralismen i alla arbetarorganisationer och införandet av demokratisk folkförvaltning i alla organ;

e) Kamp mot varje försök att inskränka människornas frihet på något område under någon förevändning;

f) Vi måste medarbeta i alla folkrörelser och revolutionära epoker;

g) Vi måste hålla revolutionens fana ren, för att kunna föra en kamp för frihet, likhet och broderskap.

Vi tillropa alla, för vilka detta ideal av likhet och rättfärdighet är dyrbart, att ansluta sig till oss, för att tillsammans med oss arbeta med förenade krafter för revolutionens stora dag.

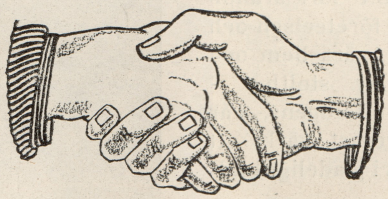

Om Johan Tobias Sergel.

Av Nathan.

***

Sergels porträtt. Av Jens Juel.

Det finnes tyvärr intet skäl i värden till ett påstående att särskilt de vilka bygga och bo i det landet Sverge skulle utmärka sig för att ha blick för värden de själva producera, andliga såväl som materiella.

Det som produceras av oss själva har en mycket otrevlig smak av"selv made", och är följaktligen icke gott nog, fint nog. Men så snabbt vi blivit underkunniga om ett tings eller en företeelses främmande ursprung: "made in Germany", eller "made in Honolulu" då ställer sig saken på en helt annan bog. Ett skönt förklarande sken omstrålar tinget eller företeelsen och vi öppna våra portmonäer, våra hem och våra hjärtan. Vi fyllas av stolthet över vårt förstånd, vår intelligens, vår smak. Gäller det ett litterärt värk, ett konstspörsmål affischera vi gladeligt bildning, kultur.

Värden av ekonomisk natur, som vi på detta sätt äventyra, äro icke oersättliga, men de kulturella, de andliga värden vi sålunda dränka i vår DUMHETS dypöl, de kunna icke ersättas.

Det ges inom vår konsthistoria många fall av dylik art. Vi mena att det ges konstnärliga värden vilka vi negligera, och sålunda gå miste om. Ett av de mest i ögonen fallande är det som handlar om JOHAN TOBIAS SERGEL. Han var bildhuggare, ingenting annat. Jo, sedermera blev han mot sin vilja först professor i den då nystartade konstakademien, och till sist, även det mot sin vilja, adlad.

Det var en underlig tid mediot av sjuttonhundratalet, då Sergel började sin bana som konstnär. Det var då som den stora revolutionens epokgörande tid var i sitt vardande. De sociala missförhållandena

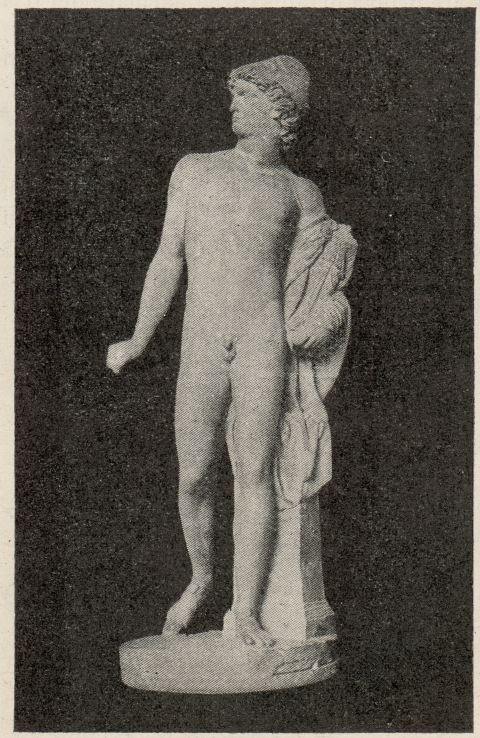

J. T. Sergel. DIOMEDES.

hade sin motsats inom de exklusiva kretsarnas liv och leverne och sin pendant i den bildande konsten. Man var så långt borta som möjligt från det som i alla tider ansetts vara konstens enda rätta anda: sanning och klarhet. Förkonstling och sexsuell perversitet var medel ock mål.

Uppe i Ultima Thule, i detta land kunde man icke tala om konstens förfall, ty någon egen konst av nämnvärd betydelse ägde landet icke.

Det lilla som fanns var porträttkonst utförd av främlingar. Något bildhuggeri existerade ej. Senast hade bildhuggeriet gästat landet under medeltidens kyrkobyggen. Men då Stockholms slott sextonhundranittiosju ödelades genom eld och därigenom ett nytt bygge skulle igångsättas efter ritningar av Nikodemus Tessin, den yngre, randades en ny dag för, icke endast arkitekturen och bildhuggeriet, utan ock för svenskt konstliv överhuvudtaget.

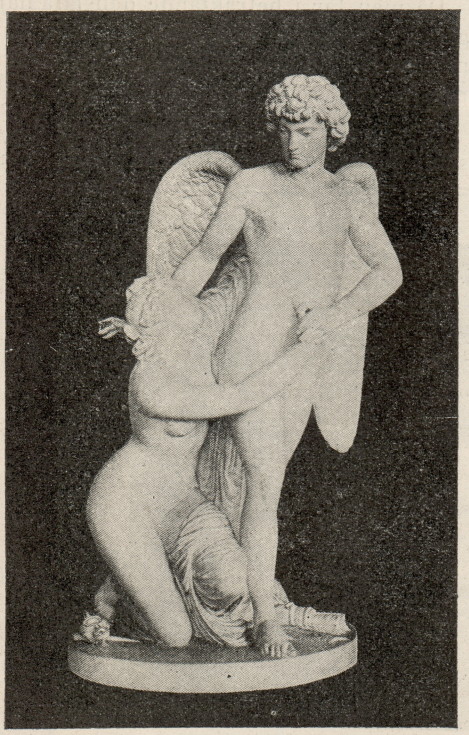

J. T. Sergel. *AMOR OCH PSYKE.*

J. T. Sergel. *MARS OCH VENUS.*

Men på grund av den ständiga krigföringen, som helt uppslök alla disponibla medel, gick det mera än långsamt med det väldiga bygget. Undersjuttonhundratjugosju låg arbetet helt nere, åtminstone till det yttre, och det var först något år efter sjuttonhundratjugosju som arbetet åter tog vid på allvar, sedan ständerna beviljat en slottsbyggnadshjälp. Slottets exteriör såväl som dess interiör skulle naturligtvis erhålla en konstnärlig utsmyckning. Och följaktligen inkallades konstnärer från utlandet. Bland dessa dessa befann sig fransmannen L'Archeveque, bildhuggare till yrket.

Det var i lära hos denne Sergel kom Sergel var icke den ende eleven, eller gesellen, ty en bildhuggare var underkastad skråväsendets alla bestämmelser. Denna samling lärlingar, vilka fingo vara behjälpliga vid utförandet av slottets skulpturala utsmyckning, samt därtill undervisades

i teckning utgjorde grundstommen till den ännu i dag värkande konstakademien.

Redan tidigt bevisade Sergel sig vara den av vilken mycket kunde väntas. Det påtagliga beviset på denna hans mästares uppskattning var att han medelst statsunderstöd blev satt i tillfälle att i sällskap med sin mästare besöka Paris.

De närmast föregående åren hade stora ting skett, vilka helt och hållet gåvo anledning till en grundlig revision av konstbegreppen.

Man hade fått ögonen öppnade för antiken, de gamla grekernas och romarnas bildhuggarkonst. Genom grävningar hade man gjort fynd. Avgjutningar av dessa spriddes så småningom till Europas kulturcentra. Och i Paris ställdes den unge Sergel inför den upplevelsen att få se dessa nya och helt säkert för honom överväldigande konstskatter. Vid sin hemkomst hade han ännu några års arbete kvar innan han skulle vara värdig gesellvärdigheten. Under dessa år utförde han tillsammans med sin mästare den stora altarreliefen i slottskyrkan, och statyerna i rikssalen, av vilka en anses vara utförd av honom ensam. Dock hyses tvivelsmål om vilken. Desutom några porträtt, bland dessa ett av sin fader och ett av Lorens Pasch. Dessa båda finnas utställda på nationalmuseum.

Nu erhöll han sin andra belöning: riksdagen voterade ett reseunderstöd i och för vistelse i Rom. Och han reste. Att Sergel i Rom skulle ställas inför något ännu mera överväldigande än det han sett i Paris var naturligt. Och en följd av vad han såg, var att han ansåg sig ingenting kunna. Han lärde sig inse att det hans lärare lärt honom i konstuppfattning var falskt. Det var icke sanning, det var icke klarhet och ärlighet i uppfattningen av naturen. Och Sergel placerade sig själv på skolbänken. Han började kopiera vad han såg av gammal konst för att i någon mån lära sig de gamla storas sätt att återge människokroppens former i marmor och brons.

Det första resultatet var överväldigande, det var *"Faunen"*, som ännu i dag är mästerstycket i svenskt bildhuggeri och en av pärlorna i alla tiders konst.

Då man tar i betraktande den lära han gått i och vilken tids barn han var, står man fullständigt oförstående inför denna prestation.

Här finnes ingenting av onatur, av detta sängkammarjolmiga, som vidlått all fram-

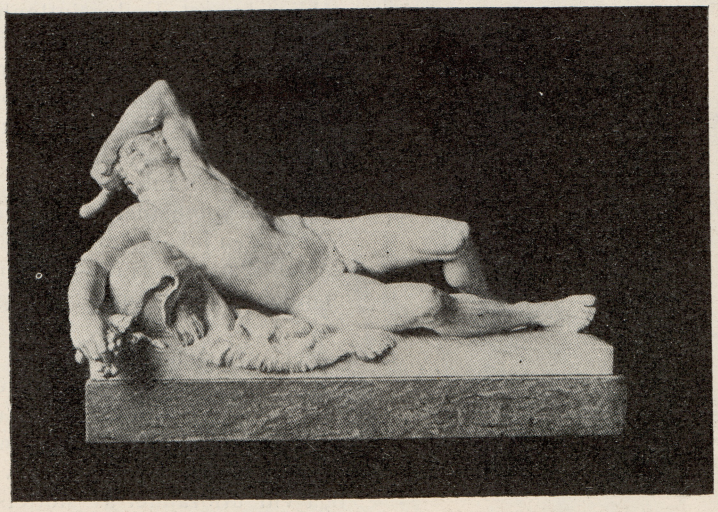

J. T. Sergel. *FAUNEN.*

ställning av den nakna människan. Det var helt enkelt sund natur, sund livsglädje.

Slag i slag följde sedan *"Diomedes"*, *"Mars och Venus"* och *"Amor och Psyke"*. Dessa här uppräknade äro blott ett fåtal av vad han utförde under sin ett decennium långa vistelse i Rom "den eviga staden". Men genom hans hela produktion löper samma röda tråd av stolt och mustig livsbejakelse.

Huru långt och vitt han skulle hava nått, om icke hans vistelse i Rom blivit avbruten, har man svårt att föreställa sig. Det var Gustav III som icke ville gå miste om den glans Sergels konst och person skulle skänka hans hov och person. Och följden var de mest smickrande anbud, anställning som professor vid den konstakademi, som under Sergels bortvaro stiftats, löften om stora uppgifter, men Sergel stretade emot så länge som möjligt. Men så kom en regelrätt befallning och då var det att lyda. Och lydnaden var detsamma som döden för hans vidare produktivitet. Hans verksamhet här hemma inskränkte sig till porträtt av kungen, drottningen, prinsarna och hovets alla koryféer. Såsom ett belysande exempel: av kungen erhöll han i uppdrag att hugga en Venusstaty i marmor, men huvudet skulle vara ett porträtt av det lindrigast sagt lättänkande och lätthandlande hovfruntimbret grevinnan von Höpken. Att Sergel led kan man lätt förstå. Den enda ljuspunkten i hans arbete var altarreliefen till Adolf-Fredriks kyrka samt gravmonumentet över Cartesius till samma kyrka. De voro avsedda att utföras i respektive marmor och brons, men nådde icke längre än till respektive gips och bly.

Men ännu återstod för honom att skapa ett verk som står i jämbredd med "Faunen", monumentet över Gustav III. Det blev hans svanesång. Och ensamt det är tillräckligt att fylla ett helt liv av idogt skapande. I detta verk samlar han sig till full klarhet. Storvulen enkelhet, storvulen sanning. Här visar han sig hava rätt förstått de stora gamla, annammat deras syn på tingen och livet. Detta verk är klart och rent som en höstdags luft, ty det är ett verk av livsbejakande känslor, av inseende av att det fins endast ett som kan vara starkt nog att föra ett liv genom alltings vedermödor och ynkedom: det olympiska leendet.

*

Johan Tobias Sergel föddes 1740 och dog 1814. Han ligger begraven på Adolf-Fredriks kyrkogård i Stockholm.

Den anarkistiska rörelsen i Frankrike.

För Röda Fanor av Augustin Souchy, Berlin.

***

Till skillnad från den statssocialistiska rörelsen är den anarkistiska frihetens. De sista tre årens ryska revolutionshistoria ger vid handen att ekonomisk jämlikhet icke är möjlig medelst så kallad statssocialism, statskommunism, statskapitalism elhur man annars vill kalla denna bastard. Enskildas eller gruppers frihet kan ingen stat utestänga, om deras verksamhet inskränker sig till deras egen krets. Idén, enligt vilken staten eger att bestämma över den enskilde, är av despotiskt ursprung; att denna idé slutit förbund med socialismens strävanden är ett av dessa brottsliga bedrägerier som förövats mot de för frihet kämpande folkens frihet.

Sedan enväldet icke längre kunde bestå, läto dess försvarare formen falla men bibehöllo väsendet och utrustade staten med de maktfullkomligheter varöver despoten förut förfogade. Förtryck och frihet blevo fortfarande bestående, blott antalet utövare ökades. Men för att folket icke skulle märka det, uppfann man lögnen om demokratin. Genom parlamentarismen skulle hela folket ta del i makten och förtrycket.

Så påtaglig denna lögn är, blev den likväl icke insedd. Om hela folket härskar, vem är det då som skall behärskas? I forntiden hade demokratin någon mening, ty då fanns slaveriet och demokratin hade någon att behärska, nämligen slaven. Men i dag, då något slaveri förmenas icke existera, borde fria människor förkasta demokratin liksom despotismen. Om herraväldet även är utsträckt till tusenden, så består det lika väl till sitt väsen, vore det ock inskränkt endast till en.

Vill alltså den utsugna arbetarklassen befria sig från alla förtryckande makter, måste den bekämpa socialisternas o. kommunisternas stat lika väl som kapitalisternas. Den måste hålla frihetens fana högt och undanröja alla former av privatkapitalism, byråkrati och folkkommissarievälde.

Frihetens idé hålles högst i Frankrike.

Dessa idéer hade allra först och klarast utvecklats i Frankrike och funno förnämligast i den anarkistiska rörelsen det livligaste genljudet. Det finns intet land på jorden där frihetens idé hållits så högt av filosofer och diktare som i Frankrike. Redan i det 16:de århundradet skrev L'Hospital: »Förlora friheten? Åh, gud! Vad bleve det då av oss, om vi förlora henne. Friheten är livets grundelement utan vilket livet icke mer vore värt att leva. Döden för människan är slaveriet».

Och vid samma tid skrev den 19-årige Etienne de la Boétie de Barlat sin uppseendeväckande bok »Mot en eller det frivilliga slaveriet» (Contre un ou la servitude volontaire), där han säger att slaveri existerar därför att slavarna utöva det frivilligt. Idén om de enskildas direkta aktion och det passiva motståndet, vägran att längre förrätta slavtjänst uttalades redan av honom. Sedan kom denna idé i olika former till användning som ett anarkistiskt kampmedel.

En lång rad av namn bära vittnesbörd om de frihetliga idéernas utveckling i Frankrike. Då sedan i de förtrycktas led dessa lärors sådd spirade upp, hade de revolutionära

kämparna endast att uppta och praktiskt använda idéerna. Då den socialistiska rörelsen uppstod, blev den i länderna öster om Frankrike uppfylld med statssocialismens idéer, varigenom de bedrägliga statsidéerna kommo till uttryck, det vill med andra ord säga som en ersättning för den icke ännu utblommade despotismen. I Frankrike däremot uppstod samtidigt med den statssocialistiska rörelsen en rörelse, kallad den anarkistiska eller anarkistiskt-syndikalistiska, även antistatliga.

Geografiskt utstrålade den anarkistiska rörelsen i Frankrike från franska Schweiz, den första Internationalens Jurafederation. »Unione anarchiste» har framgått ur »Fédération Jurassienne». Denna unions organ var »La Revolte», som utkom år 1875 i Lyon. Den anarkistiska rörelsen omfattade å ena sidan stora delar av folket och växte till en verklig folkrörelse i hela Schweiz-Frankrike. Å andra sidan blevo en rad lärde och skriftställare gripna av de anarkistiska idéerna och ställde sin begåvning i den anarkistiska propagandans tjänst. Till dem räknade sig Krapotkin, Pierre Martin, Jean Grave, Elisée Reclus, Malato och många andra.

Franska regeringen började frukta utbredningen av denna rörelse och riktade ett våldsamt slag mot anarkisterna. Förföljelser sattes i gång och nådde sin höjdpunkt i den stora anarkistprocessen, under vars gång de anklagade, varibland alla nyss nämnda befunno sig, dömdes till flera års fängelse

Därmed blev det dock icke slut på varken med regeringens förföljelser eller de anarkistiska idéernas tilldragande kraft. Tvärtom ådrog denna process, i vilken en rad så betydande lärde voro invecklade, allt större folklagers uppmärksamhet på denna rörelse. Delar av folket i andra trakter och andra land, som hittills aldrig hade hört något om anarki eller anarkism, började att sysselsätta sig därmed. Från nu hördes i Frankrike, senare även i andra lands anarkistiska rörelse stämmor, vilka genom handling ville rikta folkets uppmärksamhet på anarkisterna. Härur utvecklade sig den idé som blev bekant och delvis även beryktad under namn av handlingens propaganda. I dag är denna idé i Tyskland och även i andra land icke mer erkänd. Lika litet som i dag ha anarkisterna förut avstått från användandet av våldet och individuella handlingar. De anarkistiska idéernas utbredning inom arbetarvärlden hade till följd en alltmer rasande förföljelse från polisens sida. På polisens våldsamma undertryckning svarade anarkisterna med samma medel.

Hårt mot hårt.

I maj 1891 demonstrerade anarkisterna i Paris förstad Clichy med anarkins svarta fanor. Polisen överföll demonstranterna och anställde en massaker bland dem. Regeringens öppna våldsgärningar föranledde anarkisterna att betala med samma mynt. Handlingens period ingick. Denna period, som varade från 1891 till 1895, är i allmänhet känd under namn den anarkistiska rörelsens tragiska period. Många äro de kamrater vilka beteckna denna tid ännu i dag som en heroisk period.

Denna period började med Ravachol. Som svar på polisens massaker slungade Ravachol flera bomber, bland andra en mot polisprefekturen i Paris. Slutligen blev han infångad och giljotinerad år 1892. På schavotten sjöng han sången: »Pere du chéne». Hans handling upptogs av en intellektuell anarkist, Emil Henry, vilken kastade en bomb in i Café Terminus och blev även han giljotinerad. Han avgav en klar och om stor intelligens vittnande förkla-

ring angående sin gärning. Han dömde det bestående samhället och ställde sig som åklagare. Efter honom fortsatte Vaillant sina föregångares handlingar. Han kastade 1893 en bomb i parlamentet, men som dödade ingen utan blott sårade en präst, deputeraden Lemire. Denne är än i dag kammardeputerad. Även Vaillant blev dömd till döden, änskönt ingen blev bragt om livet genom hans handing.

På denna tid fanns det många skriftställare och intellektuella vilka sympatiserade med anarkisterna. Till dem hörde bland andra Laurin Tailhard, Urbain, Gohier etc. Alla dessa såväl som samtliga kretsar av humanister, till vilka även präster hörde, vände sig till regeringen med en nådeansökan för Vaillant. Ehuruväl en stor del av den allmänna meningen var för ansökningen, strandade denna dock på presidenten Carnots halsstarriga vilja; och Vaillant slutade på schavotten.

Detta hämnade en italiensk arbetare, anarkisten Caserio. År 1894 var i Lyon en världsutställning som även var besökt av republikens president Carnot. Detta tillfälle begagnade Caserio och stack ned honom. Detta skulle vara lönen för att Carnot hade skrivit under Vaillants dödsdom. Även Caserio avrättades.

Därmed slöt den tragiska perioden.

Den anarkistiska pressen.

Om nu våldshandlingarna från anarkisternas sida var till ända, så ingalunda från regeringens sida. Tvärtom. Kammaren antog en undantagslag mot anarkisterna den 28 juli 1894, den så kallade supergemena (scélérate) lagen, enligt vilken anarkisterna ännu i dag kunna häktas och dömas som gemena förbrytare (nidingar). Det är tillräckligt att kalla sig anarkist för att bli dömd.

Kamporganet för den anarkistiska rörelse som helt gick ut från arbetarklassen och som skrevs för arbetarklassen, hette »Pére Peinard». Utgivaren var en skomakare vid namn Duchesne, som skrev i ren paris-jargong. Inom den tyska rörelsen kommer John Most honom närmast. Utom detta organ började Sebastian Faure med utgivandet av tidningen »Le Libertaire», som är i dag den anarkistiska unionens officiella organ. Tidningen »La Révolte» ändrade sitt namn till »Le Temps nouveaux». Denna utvecklade sig till ett intellektuellt utordentligt högtstående blad, Peter Krapotkin skrev däri sina oförlikneliga uppsatser som under olika titlar, såsom »En upprorsmans ord», »Till de unga» och många andra utgåvos såsom böcker och broschyrer och översattes till nästan alla språk. Den anarkistiska litteraturen blev tack vare de olika rörelserna ytterst talrik och gick djupt och brett, varvid den anarkistiska världsåskådningen utvecklade sig allt mer storartad och allt mer avrundad.

Återigen blev de anarkistiska lärornas vittgående spridning för auktoriteterna farofulla och de försökte åter på basis av de stiftade lagarna att rikta ett huvudslag mot rörelsens andliga företrädare. Man försökte några rånöverfall i samband med den anarkistiska propagandan och häktade 1898 30 intellektuella. Dessa skulle stånda till ansvar för förövade plundringar. Då dessa anklagelser saknade realt underlag, måste man frige de häktade.

Olika skolor uppstå.

Hittills fanns inom den franska anarkistiska rörelsen ingen djupgående skiljaktighet mellan de enskilda riktningarna. Man kunde på sin höjd beteckna »Le Temps Nouveaux'» skrivsätt som litterärare än »Pére Peinards» eller »Libertaires». Men nu börja olika strömningar utveckla sig vilka snart utkristalliserade sig till

olika skolor. Det uppstod framför allt en individualistisk riktning. Dess andlige representant var Libertard.

De idéer, som han propagerade för i bladet »L'Anarchie», utmynnade i läran att man skall icke vänta tills revolutionen kommer. De enskilda, dvs. individerna skola strax gå till förbättrandet av sitt läge och ta från samhället vad det undanhåller dem.

Så länge Libertard levde, var bladets andliga hållning liksom gruppernas, på vilka det stödde sig, oangripbar. Efter hans död blev det emellertid annorlunda. Den revolutionära andan gick förlorad och i dess ställe trädde en ren individualistisk, ja måhända egoistisk. Teorierna utlades efter vars och ens personliga bekvämlighet och detta förde till en uppfattning, enligt vilken envar tänker endast på sitt eget personliga bästa. Ur denna miljö uppstodo även de grupper, till vilka Bonnot och Garnier hörde. Om även de senare själva icke utan idealism voro vegetarer o. absolutister, så samlade sig i dessa kretsar elementer, om vilka man icke kunde säga detta.

De kretsar, vilka gruppera sig kring Le Temps Nouveaux, antogo mer eller mindre Krapotkins idéer och då världskriget utbröt, ansågo de, de gamla, vilka till en del ännu stodo under de omedelbara verkningarna av Preussens seger i kriget mot fransmännen 1870, att Tysklands seger betydde icke blott den tyska militarismens seger utan även den tyska socialdemokratins med dess antirevolutionära och statliga tendenser. Men vad då måste följa för en frihetsälskande människa, kunde även den livligaste fantasi blott dunkelt utmåla. Av dessa skäl ställde sig dessa gamla kämpar fast beslutna mot den tyska militarismen. Men för att bekämpa denna, drevos de till den franska och den engelska militarismens arméer. Kort och gott, de trädde in i kriget mot Tyskland.

Några drogo av detta ställningstagande de erforderliga praktiska konsekvenserna o. ställde sig till förfogande för bekämpandet av den tyska militarismen. Men det olyckliga härvidlag var att de därigenom tjänade den franska militarismen. Under det att i Tyskland socialdemokraterna under kriget förkunnade borgfreden, voro en del anarkister och syndikalister för det i Frankrike. Allt detta är mer eller mindre redan bekant. Man känner Krapotkins ställningstagande; och man vet även att skatta uppriktigheten i hans ståndpunkt. Men man vet även utom Frankrikes gränser ännu icke mycket om de övriga. Man vet t. ex. icke att Griffuelhes under kriget var förvaltare av ett bolag för ammunitionstillverkning. Och man har om mycket annat ännu ingen kännedom.

Medan revolutionen i Tyskland upprullade problem, varigenom ställningtagandet till kriget rycktes undan vår synkrets, står denna fråga i Frankrike visserligen inom arbetarrörelsen ännu i diskussionens brännpunkt. De konsekventa motståndarna till kriget vilka även ledes icke frukta den preussiska militarismen mer än den franska, angripa på det skarpaste det andra lägret och vägra med fransmannens hela lidelse att samarbeta med dem, ja man går till o. med så långt att man vill icke mer erkänna dem som kamrater.

Syndikalisternas hållning.

Kriget har kluvit icke blott anarkisterna utan även syndikalisterna i två läger. Den syndikalistiska rörelsen i Frankrike var såväl genom andlig frändskap som den därur framspringande personalunionen på det intimaste förbunden med den anarkistiska rörelsen. Historiskt av anarkister och allemanister upptagen ur dopet bär den franska syndikalismen

i sin grundläggning en anarkistisk karaktär.

Amiensresolutionen, federalismen, den direkta aktionen, antimilitarismen, allt detta bär en oförtydbar anarkistisk prägel. Men redan några år före kriget började den syndikalistiska rörelsen röra sig i en riktning som mer och mer närmade sig opportunismen. Vid krigsutbrottet, under kriget och även senare gick denna rörelse med jättesteg vidare åt höger, De element vilka icke ville gå med därpå kommo i opposition mot ledningen. På C. G. T:s sista kongress i Lille kunde man iaktta allt det hat som krigets motståndare hyste mot opportunisterna. De anarkistiska idéernas inflytande på C. G. T. visade sig vid varje de senares aktion. År 1908 blev Emile Rousset dömd till 20 års straffarbete i Algier. C. G. T. utvecklade en sådan verksam propaganda att regeringen tvangs att frige Rousset, som för antimilitaristiskt brott skulle bestraffas. Ännu år 1912 antog C. G. T. en i alla delar antimilitaristisk resolution, som visade den anda som där var rådande. I denna resolution förkastade man även det nationella försvaret.

Regeringen hade tagit sin tillflykt till en ny taktik. Genom ett vitt anlagt spindelnät blevo alla i den anarkistiska och syndikalistiska rörelsen verksamma antimilitaristiska och revolutionära krafter utforskade och upptagna på en svart lista, den beryktade listan B. Alla vilka stodo på denna lista voro utsatta för faran att när som hälst bli häktade. Detta hade till följd att de vankelmodiga avföllo, under det att de obevekliga fortsatte ännu ivrigare sin kamp. Då kriget utbröt blev en stor del av dem häktade.

Den anarkistiska rörelsen efter kriget.

Under kriget gick det med Frankrikes anarkistiska rörelse som med de andra krigförande ländernas. Reaktionen triumferade. År 1918 hade den anarkistiska federationen sin första kongress efter kriget. Grupen »Le Temps Nouveaux» hade genom kriget lidit så att den ännu i dag icke har förmått samla kring sig större kretsar. Den anarkistiska federationen, som är mer sammansatt av rena arbetarelement, hade 1920 ytterligare en kongress, på vilken den ändrade sitt namn till Anarkistiska unionen. Under det att 1908 80 grupper voro anslutna, består den anarkistiska unionen i dag blott av 60—70 grupper, som äro spridda över hela Frankrike. Unionen eger två tidningar, »Libertaire» i Paris och »Germinal" i Amiens. Den förra har en upplaga på ungefär 17—20,000, den senare omkring 5,000. Utom den anarkistiska unionens tidningar utkommer »Le Temps Nouveaux» oregelbundet. Dessutom bestå ännu några individualistiska riktningar. En av dem ger ut tidningen »L'Ordre Naturel».

Den andliga ståndpunkten är ungefär den samma som i andra länder. Dock är inom den anarkistiska unionen ännu i dag en del kamrater av den meningen att man genom individuella akter, vartill även våldsakter kunna höra, gör den anarkistiska propagandan en tjänst. Överhuvudtaget inta de franska anarkisterna med avseende på våld en annan ståndpunkt än anarkisterna i de germanska länderna. De vilja städse gå med folket och ha, enligt en av de verksammaste och mest bekanta anarkisterna i den anarkistiska unionen, kamrat Lecoin, den moraliska plikten att delta i folkets alla revolutionära aktioner vilka rikta sig mot de bestående auktoriteterna. Ta vi t. ex. marsaktionen i Medeltyskland och tänka vi oss denna aktion ha egt rum i Frankrike då hade tvivelsutan anarkisterna eller åtminstone de mest tongivande varit de verksamma-

ste medkämparna vid denna aktion.

Om man utan att göra våld på fakta kan jämföra de franska anarkisternas revolutionära aktion med många element i Tysklands K. A. P. D., så räcker denna jämförelse icke längre än till aktionens dag. Så snart en aktion ställer krav på en organisation, äro de franska anarkisterna de glödande försvararna av federalismen och de temperamentsfullaste bekämparna av alla kommunisternas auktoritära strävanden.

I en artikel om »anarkisterna före revolutionen» i »Libertaire» skriver André Colomer:

»Anarkisterna erkänna ingen dogm. De tillbedja ingenting. De älska livet. Men de söka icke detta liv i något idealt paradis. De känna livet i sig, i de dagliga växlingarna som de medelst sitt eget tänkande vilja harmoniskt gestalta. Fordra av anarkisterna deras samvete, deras kritiska ande och deras vilja att förneka det personliga skapandet, fordra av dem att uppge sin omdömeskraft för att underkasta sig de tyranniska lagarna av de eller de diktatorerna vilka genom sitt sköna talflöde kunna utsmycka det framtida samhällets bästa sidor — ingen skulle kunna uppställa en dylik fordran».

»Från 1914 till 1919 har ett stort antal anarkister icke marscherat i leden i »rättens och civilisationens armé». Och de tänka häller icke fylla ut leden i de rödas armé».

— Men hur vill ni då göra revolutionen?

— Vilken revolution?

— Eder förstås.

Varpå vi svara: Vår revolution är en kamp ända till sista blodsdroppe mot alla former av auktoritet. Vi äro mot den kapitalistiska utsugningen, emedan den är ett uttryck för det herravälde som vi bekämpa. Om vi slå ned den industriella kapitalismen, så göra vi detta icke för att försvara statskapitalismen. Kollektivismen, såsom den nu är föverkligad i Ryssland, är ingenting annat än centralisationen av ett lands hela kapital i statskassan; den utsugande makten befinner sig i händerna på några diktatorer».

— Och eder revolution?

— Skall verket vara av arbetarna själva, måste de producerande individerna, grupperade efter värkstäder, fabriker osv., organisera metodiskt arbetsmedlens och arbetsrummens besittningstagande. De skola själva beväpna sig på arbetsplatserna De skola icke vara soldater; de förbli beväpnade arbetare, vilket är en stor skillnad. Och om anarkisterna skola vara herrarna, så äro de enligt den anarkistiska uppfattningen ingenting annat än herrar över de livlösa saker som röra sig genom sina krafter. För att befria sig, organisera sig och försvara sig behöva de producerande individerna varken politiker eller generaler elller folkkommissarier».

Låt ni blott staten förtrycka med sina ämbetsmän, sina hjulverk, sina lagar och alla förtryckets och det allmänna tvångets gamla skelett och ni skall se huru den arbetssamma befolkningen genom intressets spel allena och kärlek och lust till skapandet skall komma, huru de enskilda skola finna varandra och begärligt sträva efter fullkomning och harmoni.

Av dessa citat framgår klart och tydligt den anarkistiska unionens ställning till staten, kapitalismen och även till boljevismen. Men då de äro mer rörelse än teoretiska skolor, bli anarkisterna icke stående vid blott ställningtagandet. De gå från sina ställningar över till kamp. De franska arbetarnas kampanj för Sacco och Vanzetti, som låtit så mycket tala om sig, bedrevs och underblåstes huvudsakligen av anarkisterna. Vid alla rörelser befinna sig de franska anarkisterna i teten och seende tillbaka på sitt kamprika förflutna, på sina kämpar, såsom Louise Michel o.

andra, vaka de med en viss svartsjuka över att ingen gör dem rangen stridig.

De kamrater, vilka i denna kamp mot alla statens och kapitalismens auktoriteter och våldsyttringar komma på fall och försmäkta i fängelserna, äro även nu mycket talrika. Bland dem befinner sig den unge Cottin, som för mer än ett år sedan förövade ett attentatsförsök mot Clemenceau. Detta måste han nu sona med ett tjuguårigt fängelsestraff. Dock, även genom de hårdaste straff låter den anarkistiska rörelsen lika litet som fransmännens temperament betvinga sig. Och om en revolution utbryter i Frankrike, skall denna säkerligen icke gå samma väg som i Ryssland. De anarkistiska idéerna ha trängt för långt in i arbetarmassorna, de anarkistiska, antiautoritära strävandena ha slagit för djupa rötter i folksjälen. Det är icke av en händelse som en Proudhon uppstod i Frankrike. Man begår säkerligen icke något fel, om man går ut från den förutsättningen att över den franska revolutionära utvecklingen svävar Proudhons federalistiska anda på samma sätt som i Tyskland och Ryssland Marx' centralistiska anda.

En återblick på ryska revolutionen och dess öden.

Efter vad det vill synas en ryss, vilken en längre tid varit bosatt i Frankrike, har i Le Libertaire skrivit en studie över ryska revolutionen och kommunist-partiet därstädes. Den återgives här under ovanstående rubrik. Hans studium bekräftar allt som vi sagt om bolsjevismen från dess början och allt ont som den låtit den ryska revolutionen genomgå, varom man snart talar som man talar om den stora franska revolutionen av år 1789, vilken var en vacker yttring av folket men som hindrades från att fullbordas av nämnda epoks borgerliga politiker till egen och deras klass' vinning

Vid revolutionens början.

Oktoberrevolutionen var icke ett resultat av Marx' traditionella principer, ty Ryssland var i ringa grad ett land, varest enligt Marx »produktionsmedlens koncentrering och arbetsinstrumentens socialisering nått den grad av utveckling att de icke mer kunna rymmas inom de kapitalistiska gränserna, vilka därför sprängas». I Ryssland ha gränserna plötsligen sprängts; de ha brutits ner i ett land, ekonomiskt och tekniskt föga utvecklat; i ett land, varest produktionsmedlen äro svagt koncentrerade, transportmedlen äro föga organiserade, med en svag medelklass, ett svagt proletariat, med en talrik bondeklass, avgörande genom sitt ekonomiska inflytande; i ett land varest det synes som det icke kunde vara fråga om en antagonism mellan de produktiva krafternas tillväxt och det kapitalistiska system, som uppnått sin kulmen.

Men bland de yttre och inre betingelser, vari Ryssland befann sig 1917, fanns det en rad exceptionella villkor, vilka framkallade dess produktionssystems allmänna fall. »Ryssland», skrev med rätta Lenin, »har utan svårighet kunnat börja den sociala revolutionen på grund av dess mycket säregna situation 1917». De för den sociala revolutionen gynnsamma villkoren ha varit 1) möjligheten att förena den sociala revolutionens lösen med upphörandet av det imperialistiska kriget, som hade åstadkommit en extrautomordentlig spännning och en extrautomordentlig trötthet hos massorna; 2) möjligheten åtminstone till en tid att efter krigets slut förbli stående utanför inflytandet av Europas imperialistiska grupper, vilka fortsatte den på varandra utmattande striden; 3) möjligheten att under denna korta mellantid börja det inre organisationsarbetet och att uppdraga huvudlinjerna för det revolutionära nybyggnadsarbetet; 4) den för Ryssland gynnsamma exceptionella situationen med hänsyn till dess utsträckning och dess svaga transportväsen, som gjorde ett angrepp svårt för den europeiska imperialismen; 5) samma gynnsamma situation i händelse av ett borgarkrig samt 6) möjligheten att tillfredsställa nästan omedelbart den revolutionära bondeklassens viktigaste krav, oaktat den djupa skillnaden mellan böndernas demokratiska paroll och det kommunistiska partiets socialistiska program. Slutligen hade det revolutionära Ryssland kunnat tillgodogöra sig 1905 års stora erfarenhet, då revolutionen på grund av att den var endast politisk och följaktligen dess lösen varken kunde egga böndern eller majoriteten av proletariatet till resning.

Det imperialistiska världskriget, som har ådagalagt det demokratiska systemets oduglighet, förberedde den

största folkrörelse, som till sitt innehåll icke kunde vara något annat än den sociala revolutionen. Redan före oktoberrevolutionen 1917 hade den revolutionära befolkningen genom eget initiativ och ofta mot revolutionsregeringens vilja börjat förverkligandet av sitt socala ideal.

Den återtog jorden från de stora godsegarna; den återtog fabrikerna, värkstäderna, gruvorna och produktionsmedlen; den jagade bort och utrotade de skadligaste, de mest hatade och farligaste representanterna för den centrala makten; i korthet sagt den befriade sig i en stark revolutionär ansträngning från alla de politiska och ekonomiska maktformerna. ..en sociala revolutionen jäste redan i Rysslands djupa lager, när oktoberrevolutionen 1917 bröt ut i huvudstaden. Kommunistpartiet, som från första början ville diktaturen och förberedde den, har skickligt anpassat sig villkoren. Kastande överbord hela sitt programs demokratiska lösen, har det djärvt proklamerat den sociala revolutionens lösen för att ta massrörelsen i sina händer.

Under revolutionens utvecklingsgång har det fixerat några av den anarkistiska kommunismens principer och metoder: antiparlamentarismen, den direkta aktionen, bourgeoisins expropriering, kvarstaden på alla produktionsmedlen, arbetar- och bondesovjetsystemet etc. Dessutom har Kommunistiska partiet icke stannat vid en den mest vittgående demagogi genom att göra sig till godo ögonblickets populära lösen: ned med kriget, all makt åt det revolutionära folket, all jord till bönderna o. s. v. Detta sätt att handla och denna demagogi ha haft ett mycket stort inflytande på revolutionsprocessens påskyndande.

Att så »börja» revolutionen var lätt; dess utveckling och befästande egde rum under mycket svåra förhållanden. Situationen utåt var enligt Lenin i mitten av 1918 »ytterst svår och farlig» och till följd av en tillfällig svaghet »lockande för alla imperialismens grannar». R. S. F. S. R. befann sig i en internationell ställning »ytterligt osäker och kritisk» och hela Sovjetrysslands yttre historia var hemsökt av faror, framkallade genom nödvändigheten att upprätthålla striden samtidigt på flera fronter mot imperialismens agenter och äventyrare. Först efter Wrangels likvidation har med Machnoanhängarnas avgörande hjälp interventionen utifrån upphört i landets angelägenheter. Den inre situationen har varit icke mindre komplicerad och kaotisk. Transportväsendets desorganisation, den ekonomiska ruinen, arbetslösheten, hungern, proletariatets relativt svaga organisation, bondehushållningens ytterligt sammansatta beskaffenhet o. antagonism, den lilla jordegarens psykologi, sabotage, till en del frivillig, till en del tvingad, mot sovjetinstitutionerna av tekniskt bildade; den oerhörda bristen på arbetare i Kommunistiska partiet vilka kunde användas på de ansvariga posterna, okunnigheten om de lokala förhållandena hos kommunistpartiets chefer o. deras brist på praktiskt sinne, slutligen enligt bolsjevismens andliga ledare »ett mycket stort hat till och misstroende hos massorna mot allt som är staten», — sådana voro de villkor, varunder den sociala revolutionen hade tagit sina första och svåraste steg.

II.

Revolutionsregeringens svårigheter.

Man måste även komma ihåg de svårigheter, vari revolutionsregeringen, dvs. kommunistpartiet befann sig; svårigheter åvägabringade av de inflytelserikaste gruppernas motstridiga intressen och djupa antagonism.

Proletariatets inflytelserikaste grupper i de industriella centra, ehuru föga talrika och föga utvecklade från den allmänna kulturens synpunkt gjorde det dock möjligt att rent kommunistiska metoder kunde komma till användning. Böndernas grupp, mäktig genom sitt antal och sitt avgörade inflytande i det ekonomiskt ruinerade landet, betraktade med misstroende och även med hat alla den kommunistiska statsmaktens försök att kontrollera och ta under sin ledning dess ekonomiska verksamhet. Slutligen en grupp småborgare, nog talrika och inflytelserika i bestämmandet av den allmänna meningen. Till denna grupp slöt sig underliga element; den stora bourgeoisins rester, specialister, små arbetsgivare, teknici. Man får också räkna dit funktionärer vilka anpassat sig den bolsjevikiska makten, de höga ämbetenas innehavare, korrumperade genom makten, och slutligen de vilka icke kunde anpassa sig de nya förhållandena utan bokstavligen dogo av hunger. Sistnämnda grupp försåg approximativt 70 proc. av alla sovjetfunktionärerna.

Var grupp betraktade och värderade naturligen revolutionen från sin speciella synpunkt och reagerade enligt sina intressen mot revolutionsregeringens verksamhet. Alla dessa motståndare rekryterade nödvändigtvis kontrarevolutionen icke för resning eller komplotter men för landets fasansfulla kramp som föranledde samtidigt två rena omstörtningar: kriget och den sociala revolutionen. Sålunda befann sig Kommunistpartiet, som hade tillskansat sig en diktators roll, inför en uppgift, vars svårigheter saknar motstycke. Detta parti har emellertid icke ryggat tillbaka för dessa svårigheter, däri består dess stora och historiska förtjänst. Trots antagonismerna, trots kanske dess brist på objektiva betingelser för den sociala revolutionen, var det för sent ute för att kunna fördriva den oväntade gästen och invänta en gynnsammare tid. Endast de blinda och reaktionära kunde tro, att revolutionen kunnat passera annorlunda.

Revolutionen har icke varit eller har icke kunnat vara en mekanisk produkt av en mänsklig vilja. Den har varit den organiska process som bestämts av folkets behov och vars innehåll har stått i rapport med de sociala betingelsernas sammansatta beskaffenhet. Återgång till den tidigare politiskt-ekonomiska ordningen, till den ekonomiska feodalismens ordning, har varit omöjlig, ty det var absolut i strid mot revolutionens största resultat: varje arbetares rätt att leva en människas tillvaro. Den gamla ekonomiska ordningen var icke mer möjlig, ty dess inre ekonomiska logik var en fullständig motsägelse till den fria kollektivitetens intressen; den lämnade icke plats för arbetets initiativ. Den enda sunda och riktiga vägen för att rädda revolutionen från yttre fiender, för att göra sig fri från de antagonismer som söndrade den, för att fördjupa och förstora den,

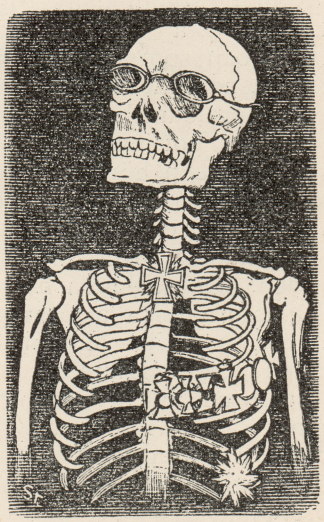

Den moderna krigsguden.

skulle ha varit att direkt adressera sig till arbetarmassornas skapande initiativ. Dessa massor, vilka under århundraden hade burit på sina skuldror de oerhörda bördorna, kunde ensamt i sin exempellösa hänförelse finna den säkra vägen för att skapa ett nytt, fritt samhälle. Lenin besvarar själv i en av sina broschyrer frågan: huru upprätthålla disciplinen i det revolutionära proletärpartiet, huru trygga den? sålunda: Genom dess insikt om att träda i kontakt, i förening, i samverkan till en viss grad med den stora massan av arbetare och framförallt med proletariatet men även med massan av icke-proletärarbetare». Denna idé har emellertid varit och är ännu i motsägelse med den marxistiska andan, såsom bolsjevikerna och Lenin själv förstår den. Fostrade under år av underjordiskt liv i en speciell social filosofi, varest den brinnande tron på den sociala revolutionen är förbunden med en tro icke mindre fanatisk på statslig centralism, ha bolsjevikerna utarbetat en hel nödvändighetsteori för att förbereda och leda revolutionen, att organisera en särskild generalstab (med typ av sammansvärjning), sammansatt nästan uteslutande av rörelsens teoretici, utrustad med diktatorisk myndighet och som på förhand genom sina egna krafter bestämmer o. bearbetar proletärklassens önskningar. Till den bolsjevikiska psykologins kännemärken hör även misstroendet till massorna som enligt bolsjevikernas övertygelse, lämnade fria, skulle ha kunnat övergå till tradeunionismen. Och sålunda har appellen till massornas skaparförmåga icke gjorts. Massorna äro okunniga, korrumperade genom århundradens slaveri; massorna äro av en underlig blandning, varest vid sidan av ett revolutionärt avantgarde det finns icke få indifferenta och t. o. m. egoistiska profitörer.

Massorna böra enligt J. J. Rousseaus anvisning frigöras genom våldet och oaktat dem och för att uppfostra dem till frihet, bör människan icke underkasta sig tvånget, auktoriteten.

»Det proletära tvånget», skrev Boukharine, den kommunistiska teoretikern, »är från arkebuseringen till arbetets obligatoriska plikt, så paradoxalt det kan låta, metoden för bearbetningen av en kommunistisk mänsklighet med den kapitalistiska epokens människomaterial».

Det är denna doktrin, godkänd av kommunistpartiet, som har blivit grundvalen för Kommunistiska partiets diktatur, som bär namn av proletariatets diktatur.

III.

Diktaturen.

Redan vid revolutionens början 1918, när Lenin hade utarbetat för landet det detaljerade ekonomiska programmet, ha kommunistpartiets och folkets roller vid det revolutionära uppbyggandet varit rigoröst fastställda. På ena sidan materialet, massan, folket; å den andra Kommunistiska partiet som organiserar, administrerar o. dirigerar allt. I landet kan blott finnas en enda sanningens odiskutabla källa, det är staten. Kommunistiska staten är till sitt väsende just dess centralkommittés diktatur. Varje medborgare är framför allt statens tjänare, dess funktionär, som, frivilligt eller icke verkställer sin herres vilja. All individens eller kollektivitetens fria initiativ är kategoriskt förkvävt i staten.

Sovjets bli det regerande partiets sektioner; sovjetinstitutionerna kanslier utan liv; instanser, överförande viljan i centrum till periferin. Alla det nationella livets produktioner böra stämplas av det regerande partiet, allt det övriga betraktas som onyttigt, skadligt och farligt. Och detta ka-

sernsystem, energiskt underblåst av bajonetter, underkuvar hela det sociala livet utan att låta sig hämmas av kulturens förstöring, ej heller av det vidunderliga ödslandet med mänsklig energi. Genom att förklara: staten, det är jag har bolsjevikdiktaturen påtagit sig hela det historiska och moraliska ansvaret för revolutionen. Genom att döda det kollektiva initiativet kunde den endast räkna med sitt eget initiativ.

IV.

På återtåg med terrorn som skräckmedel.

Genom vilka medel kan den bolsjevikiska diktaturen konsolidera den sociala revolutionen? Vilken väg har den att välja icke endast för att mekaniskt underordna massorna men även att uppfostra dem, att sporra dem, att ge dem, vilka lidit martyrskapet genom kriget, genom den ekonomiska ruinen och genom polisreglementeringen, en ny levande anda och en tro på den socialistiska konstruktionen? Vad har den givit deras revolutionära entusiasm, så stor i början? Två ting vilka äro början och slutet i den bolsjevikiska diktaturens skapande verksamhet: 1) kommunistiska statens teori; 2) terrorn.

I talen om programmet, i diskussionerna på kongresserna, i sin pamflett »Barnsjukdomen» skapar Lenin gradvis en doktrin, speciellt för den kommunistiska staten, som har blivit ett slags memento för Kommunistiska partiet, bestämd att leda dess steg på den praktiska politikens mark. Det är en doktrin i sick-sack-politik, i att kryssa, att »andas ut», i »tillbakastudsning», i »avsteg", med ett ord en teori i fullständig kompromiss. Föraktande bourgeoisins lakejleenden, uppmanar Lenin i sina samtal med arbetarna att kryssa, att vänta, att studsa tillbaka, att bygga långsamt etc. Ögonblickets lösen är icke den glödande kommunismen men den resonabla kommunismen i syfte att vinna bourgeoisin som ännu icke övertygats om socialismens smulor. De borgerliga dygderna, se där vad som ett på nytt uppväxande folk framför allt bör förvärva sig. I denna pamflett, författad efter Machiavellis regler, jämför Lenin under föraktande av den gällande moralen sitt partis taktik med en militärchefs utan att vilja överskrida det svalj som skiljer deras syften. Alla medel äro goda, om de föra till seger. Det finns kompromiss och kompromiss. »Hela bolsjevismens historia före och efter oktoberrevolutionen är full av kompromisser med andra partier, de borgerliga partierna medräknade».

Och Lenin citerar rikligt alla sitt partis kompromisser, börjande med överenskommelserna med bourgeoisin 1905 och fram till det fulla akcepterandet av socialrevolutionärernas agrarprogram. Samverkan o. kompromiss, så rättvist nagelfarna av bolsjevikerna, då de rosades av de andra fraktionerna av statssocialism, ha de blivit fyrbåkar, som upplysa vägen som deras revolutionsskapelser beträtt; och denna politik har oundvikligen lett därhän att kommunistpartiet störtats i en avgrund av anpassning, hyckleri, inga principer.

Freden i Brest-Litowsk, agrarpolitiken, den teoretiska och praktiska villrådigheten i den kollegiala och enmansförvaltningen, de senaste appellerna med adress till främmande kapitalister, över huvudet på ryska o. andra lands proletariat, och slutligen den aktuella, långsamma, osammanhängande, tvekande men säkra restaureringen av bourgeoisins övervälde; desss tvetydiga politik då den vänstra handen samvetsgrant ignorerar vad den högra handen gör; när man t. ex. förklarar urbi et orbi att det är nödvändigt att bekämpa den lilla bourgeoisin och på samma gång i artiklar och dekret kommenterar

och prisar de ekonomiska och psykologiska betingelser som äro nödvändiga för samma bourgeoisis återställställande; detta system står kvar som ett monument över den osammanhängande, konstlade, opportunistiska politiken, över den bolsjevikiska diktaturen, som blott tänker på sitt bevarande. Och ehuru bolsjevikerna ropa ut den stora framgången av sin nya politik, har i realiteten denna politik ådragit revolutionen obotliga sår. En oundviklig konsekvens av den bolsjevikiska hegemonin är en annan av dess regeringsmetoder: terrorn.

Redan Engels sade dock att proletariatet behöver staten icke för friheten men för krossandet av sina motståndare och när man kunde tala om friheten, skulle det icke finnas mer en stat. Bolsjevikerna ha godkänt denna lärosats icke endast för den »mellanliggande» epoken utan de ha även satt den i ett universellt system. Terrorn har varit och blir alltid ett ultima ratio för en regering som darrar för sin existens. Terrorn är förstörande genom sina många möjligheter. Den ger den mekaniska lösningen på olösliga frågor. Psykologiskt uttydes den som ett försvarstillstånd, som en nödvändighet att göra sig fri från ansvar för att bättre kunna ge fienden hugg. Men terrorns principer rikta huggen lika oundvikligt på friheten och revolutionen.

Den onaturliga makten korrumperar och fördärvar lika mycket dess fiender och dess tjänare. Det folk, som aldrig känt friheten, vänjer sig vid diktaturen. Stridande mot kontrarevolutionen och despotismen blir terrorn dess bästa skola. En regering, som kastar sig på terrorn, avsöndrar sig oundvikligt från folket. Den må utstaka gränsen därför ända till dess yttersta rågång; kretsen av människor, utrustad med extraordentlig makt i dess existens' namn, och sedan blott vad man kan kalla maktens panik, vars orsak ligger i den centrala maktens hypertrofi. Diktatorn, despoten är alltid rädd, alltid och överallt ser han förräderi; och ju mer despoten är rädd, dess mer tror han sig vara omgiven av fiender, och dess mer ser han sig omgiven av hat och anslag.

Den regering som har valt denna väg bör logiskt löpa banan ut. Folket tiger och det med rätta. Det är i dess namn, under förevändning att ge kontrarevolutionen dödliga hugg, som den förfärliga jakten på kommunistpartiets motståndare bedrives. Alla former av mänsklig frihet uppryckas med rötterna: yttrandefrihet, pressfriheten, förenings- o. församlingsfrihet samt det fria arbetet proklamerades som borgerliga fördomar, försök till kontrarevolution. Sovjets valkampanj i Moskwa exempelvis 1921 med dess arresteringar och dess hållande i fängelserna kandidaterna i opposition mot regeringen, med dess smädeartiklar i de officiella tidningarna mot de fängslade, med den obegränsade förfalskningen av valmännens vilja — denna kampanj representerar ett kolossalt prov på dess politiska charlatanism som aldrig något land har överträffat.

Röda Fanor

kan rekvireras från expeditionen
Ölandsgatan 48, Stockholm.

Postprenumeration:

Helt år 7,50. Tre kvartal 6,—.
Halvt år 4,25. Kvartal 2,25.

Kommissionärer antagas!